

परम शक्ति मंत्र
ॐ मा ॐ

ॐ
मा
ॐ

ॐ
मा
ॐ

आध्यात्मिक डेडी

तंत्री - संपादक : कैलासभट्टेन अ.न. प.री.प.

ॐ भूर्भुवः स्वः ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॐ ॥

(वर्ष २७)

अप्रिल - २००८

(अंक १)

વર્ષ : ૨૭
અંક : ૧

આધ્યાત્મિક કેડી

એપ્રિલ
૨૦૦૮

શ્રી ગાયત્રી ફાઉન્ડેશન ટ્રસ્ટ : અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૫.

વાર્ષિક લવાજમ
રૂપિયા વીસ (૨૦/-)

પ્રકાશક

શ્રી કૈલાસબહેન એન. પરીખ,
શ્રી ગાયત્રી ફાઉન્ડેશન ટ્રસ્ટ,
'નીલોધા' બંગલો, ત્રિમૂર્તિ સોસાયટી,
ગવર્નમેન્ટ પાંચ બંગલા પાસે,
ગુલબાઈ ટેકરા,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૫.

visit us at :

www.rajyoginarendraji.com

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિગત	પાન નં.
૧.	શિવરાત્રી - શિવજીનું શરણ	૧
૨.	ઉપાસના દિન - આધ્યાત્મિક વિકાસ	૨
૩.	ૐકારવનનો યજ્ઞોત્સવ - પૂજા - સુરત અહેવાલ	૪
૪.	જ્ઞાન ગોષ્ઠિ	૧૧
૫.	પૂનમનું જળ - "સ્વાનુભવ"	૧૯
૬.	ખુલ્લી કિતાબ - રમેશ બારોટ	૨૧
૭.	રાજવાણી (પૂ. રાજયોગી નરેન્દ્રજી)	૨૨
૧.	મનુષ્યનું સૌંદર્ય તેની માનવતામાં રહેલું છે.	૨૨
૨.	જીવનયાત્રામાં શ્રમનું મહત્વ	૨૩
૩.	નિરંતર અભ્યાસની આવશ્યકતા	૨૪
૪.	વર્તન અને વ્યક્તિત્વ	૨૪
૫.	કરુણાનું ઝરણું વહાવીએ	૨૫
૬.	પરમના સતત સ્મરણની અનુભૂતિ	૨૬
૭.	જીવનમાં આનંદ માણવાની આદત પાડીએ	૨૬
૮.	આનંદમાં જ રહીએ.	૨૭
૯.	શાંતિની જ્યોત જલતી રાખીએ.	૨૯
૧૦.	સબળ અને સફળ બનવા માટે સંઘર્ષ જરૂરી છે.	૩૦
૧૧.	સતત અભ્યાસની નિપુણતા કેળવાય છે.	૩૧
૧૨.	આત્મવિશ્વાસ જગાવીએ.	૩૨
૯.	સમાચાર અને વિદેશનો કાર્યચક્ષુ	૨૪૧-૪

॥ ॐ મા ॐ ॥

અર્ધ વાર્ષિક અંક એપ્રિલ અને ઓક્ટોબર

આધ્યાત્મિક કેડી : એપ્રિલ - ૨૦૦૮

- R.N. 38405/82

(૧)

શિવરાત્રી - શિવજીનું શરણ

પૂજ્ય રાજયોગી નરેન્દ્રજી

તા. ૬-૩-૨૦૦૮

ઘાલા બાળકો,

આજે શિવરાત્રી છે. સતયુગના સ્વામી સ્વયમ્ શિવ પરમાત્મા છે. શિવ જ્યોતિ સ્વરૂપ છે. પ્રાણી માત્રનો આત્મા પણ જ્યોતિસ્વરૂપ છે. એટલે દરેક પ્રાણી માત્રમાં શિવજીનો આત્મા સ્વરૂપે વાસ છે. શિવજીનો કોઈ આદિ કે અંત નથી. શિવજી સૃષ્ટિમાં સદાય વિલસી રહ્યાં છે. સૃષ્ટિમાં પંચ મહાભૂતો પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ, અને આકાશના અધિપતિ શિવજી છે, એટલે શિવજીને ભૂતનાથ કહેવાય છે.

આજે વિવિધ ઉપકરણોથી શિવજીની પૂજા, અર્ચના કરવામાં આવે છે. દૂધ, જળ, બિલ્વપત્ર, આંકડો, ચંદન વિગેરે સ્થૂળ વસ્તુઓથી પૂજન કરી, ઉપવાસ કરી મંત્રજાપ, રૂદ્રીપાઠ, શિવમહિમ્નસ્તોત્ર પાઠ વિગેરે કરી, આજનો દિવસ ઊજવાઈ જશે, પરંતુ સાથે સાથે શિવાલયના શિવજીને આપણા દેહાલયમાં પ્રગટ કરી, દેહને-શરીરને કલ્યાણમય બનાવી, પરમની સૃષ્ટિના કલ્યાણ કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત કરી દર્શાવે તો જ શિવરાત્રીની ઊજવણી સાર્થક કરી શકાય.

આપણા જીવનના અને જગતના અંધશ્રદ્ધા અને અજ્ઞાનના અંધકારને મિટાવી જ્ઞાનની જ્યોતને પ્રગટાવવાની પ્રજ્જ્વલિત કરવાની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ શિવજીની પૂજા સમાન બની રહેશે. આપણામાં દૈવી ગુણો હંમેશાં પ્રગટતાં રહે, વિકાસ થતો રહે તે માટે જીવનમાં હરપળે શિવરાત્રી ઊજવાવવી જોઈએ.

આપણે જો શિવમય બનીશું તો જીવનમાં દુષણો, દુર્વૃત્તિઓ, રાગદ્વેષ, લોભ, કામ, ક્રોધ, નિંદા, આત્મસ્વાધા, અહમ્ જેવો અંધકાર વ્યાપશે નહિં. "ૐ નમઃ શિવાય" ના નાદથી સમસ્ત અસ્તિત્વ ઝંકૃત થઈ જશે, ગૂંજી ઉઠશે.

આપણામાં રહેલા દૈવી ગુણો એ આપણી સાત્ત્વિક શક્તિ છે; આ સાત્ત્વિક શક્તિમાં શિવત્વના કલ્યાણકારી ગુણો ભળી જાય ત્યારે આપણામાં શિવ-શક્તિનો પ્રાદુર્ભાવ થાય. પછીતો આપણી જીવન નૈયા સંસારના - માયાના મહાસાગરમાં અટવાયા - અથડાયા વગર શિવ શરણમાં પહોંચી જશે.

આપ સર્વેના જીવનમાં સદાય શિવજીનું સાનિધ્ય સેવાતું રહે તેવા આશિર્વાદ.

ૐમાૐ

(૨)

ઉપાસના દિન - આધ્યાત્મિક વિકાસ

પૂ. રાજયોગી નરેન્દ્રજી

તા. ૯-૧૨-૨૦૦૭

ઘાલા આત્મીયજનો,

આજે શ્રદ્ધામાં ઓગણીસમો પાટોત્સવ ઉજવાય છે, માતાજી - પરમશક્તિ મા ભગવતીને શ્રદ્ધામાં તેના રાજબાળ પરિવાર સાથે નિવાસ કર્યે આજે અઠાર વર્ષ પૂરાં થયાં. માતાજીની મમતામયી હાજરીનો અનુભવ અમે પ્રત્યેક પળે અનુભવીએ છીએ. શ્રદ્ધાઘટી 'શ્રદ્ધામાં' આવતા શ્રદ્ધાળુઓને શ્રદ્ધાનું વાયુમંડળ પરમ શાતા અર્પે છે.

આપણી વ્યક્તિગત શ્રદ્ધાના શિખરને ઉર્ધ્વગામી, બનાવવા માટે આપણો આત્મિક વિકાસ થવો અત્યંત જરૂરી છે. આપણી દૈનિક ઉપાસનાને જીવનનાં અનિવાર્ય કાર્યોમાં વણી લઈએ. આધ્યાત્મિક વિકાસ કરવા માટે નિયમિત વ્યક્તિગત ઉપાસના, સામૂહિક સત્સંગ, સમષ્ટિની સેવા અને સાત્ત્વિક જીવન વ્યવહાર એ પાયાની જરૂરિયાત છે. આપણા ઈષ્ટદેવ, પરમકૃપાળુ પરમાત્મા સાથે સદયના સંપૂર્ણ ભાવથી જોડાઈ રહેવાથી પરમાત્માની કૃપા અવિરતપણે આપણા ઉપર વરસતી જ રહે છે. આપણી સમસ્યાઓ સહેલાઈથી સુલઝાઈ જાય છે. મુશ્કેલીઓ આપોઆપ જ દૂર થઈ જાય છે. વિરોધનો વંટોળ શમી જાય છે.

પરમાત્માનું તાત્ત્વિક સ્વરૂપ અતિસૂક્ષ્મ અને અતિગહન છે. પરમાત્માના આ સ્વરૂપને જાણવા, માણવા અને અનુભવવા માટે આપણે આપણો આત્મિક વિકાસ કરવો જોઈએ.

આપણો આત્મિક વિકાસ આપણા મન, બુદ્ધિ અને સદયના ભાવ, પ્રેમ સાથે જોડાયેલો છે. નિર્મળ મન, વિવેકયુક્ત બુદ્ધિ અને રાગદ્વેષ રહિત પ્રેમાળ સદયમાં પરમાત્માને વાસ કરવો ગમે છે, પરમની પ્રેરણાના પિયુષ આપણને મળતાં રહે છે.

આધ્યાત્મિક વિકાસ કરવા માટે આપણે આપણા સનાતન ધર્મનું પાલન કરવું જોઈએ. પરમાત્માએ આ સંસારમાં આપણને જે અભિનય કરવા માટે નિર્માણ કર્યા હોય તે અભિનય આપણે પૂરી નિષ્ઠાથી, પરમની પૂજા સમજીને અદા કરવો જોઈએ. આપણી ફરજ સંસારની, સમાજની, કુટુંબની કે કાર્યક્ષેત્રની હોય, ફરજને આપણે આપણો ધર્મ સમજીને બજાવવી જોઈએ.

આપણી વૃત્તિઓ, એષણાઓ, વાસનાઓના વહેણને નિયંત્રિત કરી વિશ્વંભરમાં સ્થિત કરવાથી બાહ્ય પ્રલોભનોથી બચી શકાય છે. પરમાત્માના પ્રદેશમાં વિહાર કરવા માટે આપણે બિનજરૂરી કાર્યોમાં, સંબંધોમાં અને

બાહ્યાંડંબરોમાં આપણા સમય અને શક્તિનો વ્યય થતો અટકાવવો જોઈએ અને પ્રભુસ્મરણ, ચિંતન, સત્સંગ અને સેવામાં જ વ્યસ્ત રહેવું જોઈએ.

આપણે સદ્ગુણો અને સદાચારની મૂડી વધારીએ. આવી સાત્ત્વિક સંપત્તિથી આપણી આત્મશક્તિ બળવત્તર બને છે. પરમાત્મા પરની આપણી અવિચળ શ્રદ્ધા આપણું આધ્યાત્મિક બળ બની રહે છે. ભગવાનને ભરોસે જ જીવન સમર્પિત કરી દેવાથી અને આપણી બુદ્ધિ, શક્તિની ક્ષમતા અનુસાર પુરુષાર્થ કરતાં રહેવાથી આપણા આંતર બાહ્ય શત્રુઓ ઉપર વિજય મેળવી શકાય છે. નિર્ભય બની શકાય છે. પરમના સથવારે જીવનયાત્રા કરવાથી ભવાટવીમાં ભૂલાં પડી જવાતું નથી કે ભટકી જવાતું નથી. કદાચ અટવાઈ જવાય, ખોવાઈ જવાય કે થાકી જવાય તો પરમાત્મા સ્વયમ્ રસ્તો બતાવશે, વિસામો બની રહેશે, સર્વ સગવડો કરી આપશે અને જરૂર પડશે તો તેની મમતામયી ગોદમાં બેસાડશે.

સર્વેશ્વરની શરણાગતિ જ સર્વ મૂંઝવણોનો ઉકેલ છે. આત્મવિશ્વાસ, આત્મશ્રદ્ધા અને આત્માની પહેચાનથી જ આધ્યાત્મિક વિકાસ સાધી શકાય છે. સ્વયમ્ને પ્રેમ, સમષ્ટિને પ્રેમ અને સર્વેશ્વરને સમર્પિત થઈ જવાથી સર્વસ્વના સ્વામી બની શકાશે. આધ્યાત્મિક શક્તિને વિકસાવી શકાશે.

આપ સર્વે આધ્યાત્મિક વિકાસનો રાજમાર્ગ અપનાવો તેવા આશીર્વાદ સહ...

ૐ મા ૐ

૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦

સાનિધ્ય સાંપડે

સાનિધ્ય સાંપડે સદ્ગુરુનું,
એ સતત વાંછી રહું,
જગહ મળે દિલના ખૂણે,
આશ એ મનમાં ચહુ.... સાનિધ્ય
લાયક ભલે હું ના હજો,
ઘડવો તમારે હાથ છે,
ક્ષતિઓ ઘણી વિદા કરી,
આ બાળને ઉદ્ધાર જે..... સાનિધ્ય
પ્રેરક બની રહેજો તમે,
સદાચારના પથ ઉપર,
વહેજો વિચારો આપના,
મદ્યપટ મારા ઉપર... સાનિધ્ય

અહોભાગ્ય મારું હોય જો,
તુજ મદ્યે રહેવા મળે,
જો હો જોજન દૂર પણ,
સામીપ્ય લાગે હરપળે... સાનિધ્ય
સદ્ગુરુ શરણ આપનું,
હસ્ત હો મારા શિરે,
જીવન અમ મહેંકી રહો,
અનહદ કૃપા વરસી રહો.. સાનિધ્ય
શ્રદ્ધા-સુમન વિકસી રહો,
આપની આશિષથી,
સ્વીકૃત ગણ્યો જો બાળને,
ઠેયાધારણ આપજો... સાનિધ્ય

ૐ મા ૐ ભૂપેન્દ્ર પ્ર. વ્યાસ

(૩)

ઐકારવનનો યજ્ઞોત્સવ

(તા. ૧૭-૨-૨૦૦૮ ને રવિવારે સૂરતના પુણા (કુંભારિયા)
મુકામે આયોજિત ગાયત્રી મહાયજ્ઞનું વિહંગાવલોકન)

**પરમેશ્વરીના યજ્ઞની જગપાવની જવાળા હતી !
મા-કંઠમાં ઝળહળતી જાણે કનક-કુંડ-માળા હતી !
ઐકારવનમાં માતસન્મુખ રાજનું આસન હતું,
અતિ દિવ્ય પુણા ધામમાં મા-યજ્ઞનું દર્શન હતું !**

પખવાડીયું વીતી જવા છતાં હજુ આજે પણ સ્મૃતિપટ પર તરવરી ઉઠે છે પુણા ગામે યોજાયેલા એ દિવ્ય, ભવ્ય અને ભાવમય યજ્ઞદેવનું પ્રાગટ્ય.... જગત જનનીના જે - જે ભક્તબાળુડાંઓએ સુરતના પુણા મુકામે યોજાયેલા પરમશક્તિ મા ગાયત્રીના એ અદ્ભુત યજ્ઞોત્સવને પ્રત્યક્ષ નિહાળ્યો છે - માણ્યો છે - મદ્યસ્થ કર્યો છે, એ મહાભાગ ભક્તો જે ધન્યતાનો અનુભવ કરી રહ્યાં છે તેનું શબ્દોમાં વર્ણન કરવું તો શક્ય નથી, છતાં એ યજ્ઞોત્સવની અલૌકિક શોભા અને તેના સ્વરૂપની એક ઝાંખી માત્ર પ્રસ્તુત કરવાનો નમ્ર પ્રયાસ અત્રે કર્યો છે.

પવિત્ર - વિશુદ્ધ મનોરથમાં આરૂઠ રાજ

આપ સહુ જાણો છો કે સુરતના પુણા ગામના નિવાસી શ્રી ભુલાભાઈ પટેલ, કે જેમને પરમશક્તિ પરિવારના ભક્તો 'ભલાભાઈ'ના હુલામણા નામથી ઓળખે છે, તે પરમશ્રદ્ધેય સદ્ગુરુદેવ શ્રી રાજયોગીજીના પ્રીતિપાત્ર શિષ્યપુત્રોમાંના એક છે અને મનસા-વાચા-કર્મણા સદ્ગુરુદેવના પાવન ચરણોમાં તેઓ પૂર્ણરૂપેણ સમર્પિત છે. મા ગાયત્રી અને સદ્ગુરુદેવની પાવન નિશ્રામાં અવાર-નવાર દિવ્ય યજ્ઞોના આયોજનનો તેઓ સંકલ્પ કરે છે અને તે સંકલ્પને સદ્ગુરુની આજ્ઞા તથા પ્રેરણાનુસાર ભાવપૂર્વક પૂર્ણ પણ કરે છે. ગત વર્ષે પણ ફેબ્રુઆરી મહિનાની ચોથી તારીખે શ્રી ભુલાભાઈના મુખ્ય મનોરથીપદે આવા જ એક દિવ્ય યજ્ઞોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ વર્ષે શ્રી ભુલાભાઈના પિતૃતુલ્ય કાકા શ્રી હીરાભાઈ પટેલ યજ્ઞના મુખ્ય મનોરથી હતા, પરંતુ યજ્ઞના સંપૂર્ણ આયોજનની તમામ જવાબદારી તો સ્વાભાવિક રીતે જ શ્રી ભુલાભાઈના શિર પર જ હતી. જો કે એટલું તો ચોક્કસપણે કહી શકાય કે, શ્રી ભુલાભાઈએ પુત્રવત્ભાવે આ મહાયજ્ઞના આયોજનને પોતીકી પવિત્ર ફરજ તરીકે સ્વીકારી ગત વર્ષ કરતાં

ય આયોજનના વિવિધ પાસાઓમાં પોતાની કુનેહ અને કર્મકૌશલ્યના રૂડા રંગો ભરી દીધાં હતા. ખમતીઘર અને ખમીરવંતા પટેલ કુળના ઉદારમદ્યી મનોરથીઓ હતા. પ્રત્યેક યજમાનયુગલો મા ભગવતીના તથા સદ્ગુરુદેવના શ્રીચરણોમાં સમર્પિત હતા. સગાં-વ્હાલા, મિત્રો, પરિચિતો, પુણાના ફળિયાના સેવાભાવી રહેવાસીઓ - તમામનો મદ્યપૂર્વકનો સાથ-સ્નેહ અને સહકાર હતો. બ્રહ્માંડ વિહારિણી પરમશક્તિના પાવનાનાં ચ પાવનમ્ શ્રીચરણે બાળભાવે પત્રં પુષ્પં ફલં તોયમ્ સમર્પિત કરવાનો પવિત્ર સંકલ્પ હતો - મનોરથ હતો..... આટલું હોય તો પરમની અને સમર્થની પ્રસન્નતાપૂર્વકની સંમતિ તથા અનુગ્રહ કેમ પ્રાપ્ત ન થાય ? ખરેખર, પુણા ગામના એ સુરતી પટેલ કુળના યજમાન પરિવારો - શ્રી હીરાભાઈ, શ્રી ભુલાભાઈ વગેરે - ને ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ આપવાનું મન થાય કે, એવો તો કયો ભક્તભાવ તેમણે ધારણ કર્યો કે, પુણાના પ્રાંગણમાં માતરૂપી મેહુલો મૂશળધાર વરસી પડ્યો અને રાજરૂપી મોરલો ધરાર નાચી ઉઠ્યો ?!!

દિવ્ય યજ્ઞભૂમિ - ઝંકારવન

એ જ ભૂમિ એ જ સ્થળ - ઝળહળ જરા જુદી છે !
 ઝંકારવન વિશેની પળ-પળ જરા જુદી છે !
 આ લોચને નિરખી છે કુદરતની કૈં કળાઓ,
 મા - મોરની સકળ કળા અકળ - જરા જુદી છે !

કલાત્મક સ્થંભો અને નાનકડા મંદિરો સમા ગવાક્ષો સહિતનું સુશોભિત દ્વાર, ભાતીગળ પડદાઓ - લાલ જાજમ વગેરેથી શોભતો યજ્ઞશાળનો માર્ગ, પ્રવેશદ્વારની ભીતર બંને તરફ પરમપૂજ્ય શ્રીરાજયોગીજીના જન્મથી આરંભીને આજદિન પર્યતના જીવન તથા જીવનકાર્ય ઉપરાંત સમષ્ટિના કલ્યાણાર્થે તેમણે આદરેલા નિત્ય અને નૈમિત્તિક સેવાયજ્ઞો - માનવસેવાના કાર્યોનું સુપેરે દર્શન કરાવતું છબી પ્રદર્શન... પ્રવેશ કરતાંની સાથે જ પ્રવેશકર્તા જાણે કે, મા-બાળના કોઈ દિવ્ય લોકમાં આવી ચડે છે. વૈવિધ્યસભર અને વિવિધરંગી તસ્વીરોમાં વિશ્વરૂપ ધરી વ્યાપેલા શ્રીરાજયોગીજી પ્રવેશ કર્તાના કેવળ હાથને જ નહિ બલકે તેના મન-મદ્યને પણ સ્નેહપૂર્વક સાહી લે છે. જાણે.... આમ તો શ્રીરાજના તેજને સંપૂર્ણપણે કેમેરા કે કાગળમાં સમાવવાનું કાર્ય સૂરજના સમગ્ર પ્રકાશને એક નાનકડી દાબડીમાં ભરી લેવા જેવું અશક્ય છે, છતાં શ્રીરાજના જ ભક્તબાળ એવા શ્રી મનેષભાઈને એ ભવ્ય તસ્વીર પ્રદર્શન માટે ખૂબ ખૂબ અભિનંદન આપવા ઘટે !

પ.પૂ. શ્રીરાજયોગીજીના વિરાટ વ્યક્તિત્વનો થોડી જ પળોમાં પરિચય અર્પી દેનારા એ જીવનદર્શન તથા 'વસનં મધુર્મ' એમ બે વિભાગમાં વહેંચાયેલા તસ્વીર પ્રદર્શનને સહુએ બહુ ભક્તિભાવપૂર્વક જોયું, જાણ્યું અને વખાણ્યું હતું.

ત્યાંથી આગળ વધીને યજ્ઞભૂમિમાં પ્રવેશતાં જ તેની અનેકવિધ વિશિષ્ટતા અને કલાત્મકતા વ્યક્તિને કોઈ વેદકાલિન યુગના ઋષિની યજ્ઞશાળા કે તપોભૂમિમાં પ્રવેશ્યાનો અનેરો અહેસાસ કરાવતી હતી. ઐંકારવનની એવી કેટલીક મધ્યસ્પર્શી વિવિધતાઓનું વિહંગાવલોકન કરીએ તો -

મધ્યપીઠ - શક્તિપીઠ

આ મહાયજ્ઞમાં મધ્યપીઠ તરીકે મંદિરની પ્રતિકૃતિ સમા ઘુમ્મટ સાથેના મંડપની રચના એવી આબેહૂબ રીતે કરવામાં આવી હતી કે થોડે દૂરથી તેને જોનાર વ્યક્તિને તે કોઈ ચણતર કરીને બાંધેલ મંદિર સમાન જ લાગે. મધ્યપીઠના એ મંદિરમાં પરમશક્તિ મા ગાયત્રીનું સર્વોચ્ચ સ્થાપન તથા સર્વતોભદ્રમંડલ સ્થાપવામાં આવ્યું હતું.

રાજપીઠ - ગુરુપીઠ

મધ્યપીઠની બરાબર સામે ગુરુપીઠ બનાવવામાં આવી હતી. સુંદર ચિત્રો, ફૂલછોડ વગેરે દ્વારા તેનું સુંદર સુશોભન કરવામાં આવ્યું હતું. યજ્ઞના દિવસે બહારગામના કેટલાક કલાકારો - બહુરૂપીઓને ભગવાન શિવ, રાધા-કૃષ્ણ, નરસિંહ મહેતા વગેરે પાત્રો તરીકે પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવના આસનની આસપાસ એવી રીતે ગોઠવવામાં આવ્યા હતા કે, જાણે મા ગાયત્રીના આ મહાયજ્ઞમાં હાજરી આપવા દેવસમાજ અને ભક્તસમાજ પણ આવી પહોંચ્યા હોય તેમ લાગતું હતું.

ઐંકારમયી યજ્ઞશાળા

મધ્યપીઠ અને ગુરુપીઠની વચ્ચેના વિશાળ લંબચોરસ ક્ષેત્રમાં સમગ્ર યજ્ઞશાળાની રચના કરવામાં આવી હતી. ગત વર્ષની માફક જ આ વર્ષે પણ મધ્યપીઠની બંને બાજુએથી આરંભીને ૧૫ + ૧૫ = ૩૦ કુંડ તથા સદ્ગુરુદેવ શ્રી રાજયોગીની ગુરુપીઠની બરાબર સામે પ્રધાનકુંડ એમ કુલ ૩૧ કુંડોની રચના કંઠહારની આકૃતિના રૂપમાં કરવામાં આવી હતી. પરમ વાત્સલ્યમયી મા ગાયત્રી દ્વારા સતત પોતાના શરણાગત એવા ભક્તોના બળ, બુદ્ધિ, તેજ, સમૃદ્ધિ તથા દેવી સંપત્તિમાં સતત વૃદ્ધિ થયા જ કરે છે એ પરમસત્યની પ્રતીતિ અહીં થતી હતી. ગત વર્ષે ૧૩ + ૧૩ + ૧ = ૨૭ કુંડનો કંઠહાર અને આ વર્ષે ૧૫ + ૧૫ + ૧ = ૩૧ કુંડનો કંઠહાર ! અર્થ બિલકુલ સ્પષ્ટ છે : મા ગાયત્રી જાણે

કહી રહ્યાં છે કે ૨૭ એટલે ૨ + ૭ = ૯ અને ૩૧ એટલે ૩ + ૧ = ૪; એટલે કે જે કોઈ પ.પૂ. શ્રીરાજયોગીજીના નવ આધ્યાત્મિક સૂત્રોને જીવનમાં ચરિતાર્થ કરે, તેના ચારેય પુરુષાર્થ ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ પરિપૂર્ણ થઈ જાય છે !

મધ્યપીઠમાં બિરાજેલા પરબ્રહ્મ સ્વરૂપિણી મા એટલે ઐં, સામે ગુરુપીઠમાં બિરાજેલું ગુરુ: સાક્ષાત્ પરબ્રહ્મ એટલે પણ ઐં, યજ્ઞશાળાની ફરતે વાવેલી મેથી દ્વારા 'ઐંમાઐં' 'જય ગુરુદેવ' તથા ગાયત્રી મંત્રનું સુશોભિત આલેખન અને તેમાં પણ સર્વત્ર ઐં, વિપ્રો દ્વારા ઉચ્ચારાતા મંત્રો - શ્લોકોમાં પણ ઐં આમ સ્થાન - ગાન અને ધ્યાનમાં સર્વત્ર ઐંકાર વ્યાપી રહ્યો હતો. તેથી જ છાણ-માટીથી લીંપીને - ઉપર ઘાસ-વેલાની છતવાળી એ રમ્ય - દિવ્ય અને ભવ્ય યજ્ઞશાળાને ઐંકારવન એવું નામ આપવામાં આવ્યું હતું !

અન્નપૂર્ણ સદાપૂર્ણ.....

આ મહાયજ્ઞમાં રસોઈઘર તથા ભોજનશાળાની સુંદર વ્યવસ્થા ખરેખર પ્રશંસનીય બની રહી હતી. એક જ ક્લાકમાં એક સાથે હજારોની સંખ્યામાં ભક્તસમૂહ મા ભગવતીના યજ્ઞપ્રસાદરૂપ ભોજન લઈ શકે - અને તે પણ ખૂબ જ સરળતાપૂર્વક - એવી સુંદર વ્યવસ્થા અહીં કરવામાં આવી હતી. કાર્યકર્તાઓ અને સ્વયંસેવકોની કામગીરી પણ ખૂબ જ નોંધપાત્ર બની રહી હતી. દેશ-વિદેશના તમામ ભક્તજનોએ આ મહાયજ્ઞની ભોજન વ્યવસ્થાને બિરદાવી હતી. વળી, શુદ્ધ-સાત્ત્વિક અને સ્વાદિષ્ટ ભોજન - ફલાહાર - અલ્પાહાર પણ પ્રશંસાને પાત્ર હતાં.

આમ, એ પવિત્ર યજ્ઞભૂમિએ કોઈ મહાન તીર્થ સમાન પાવનકારી ને સુરમ્ય સ્વરૂપ ધરી લીધું હતું. એ પાવન ઘરતી પર પ્રથમ ચરણ માંડતા જ આગંતુકની મનોદશા પરિવર્તન પામીને એક અલૌકિક શાંતિ અને પરમના સામીપ્યનો અનુભવ આપમેળે જ કરવા લાગી હતી.

ઐંકારવન નામ એ રીતે સાર્થક થયું હતું.

૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦-૦

યજ્ઞોત્સવની પૂર્વસંધ્યાએ

ઐંકારવનના ચિત્રનો છે કોણ ચિતારો કહો ?
 ઐંકારનો ઘરતી ઉપરનો ક્યાં છે ઉતારો કહો ?
 જેનું પગેરું દાબતી પરમેશ્વરી પાછળ ફરે,
 'મા'ના મધ્ય આકાશનો એ કોણ સિતારો કહો !?

માત્ર સૂરત જ નહિ, અમદાવાદ - મુંબઈ તથા વિદેશથી પણ અનેક ભક્તો અને ભક્તસમૂહ યજ્ઞોત્સવના એક દિન પૂર્વે ઝૂંકારવનમાં આવી પહોંચ્યા હતા. મુરખ્ખી શ્રી હીરાભાઈ તથા શ્રી ભુલાભાઈએ એ સર્વે ભક્તજનોનું ભાવસહિત સ્વાગત કરી સહુને યથોચિત ઉતારા આપ્યા હતા.

આ મહાયજ્ઞના વિદ્વાન આચાર્ય શ્રી દિલીપભાઈ તથા અન્ય ભૂદેવો દ્વારા સર્વે યજમાન યુગલો પાસે યજ્ઞને અનુલક્ષીને કરાતી વિવિધ સ્નાનાદિ તથા સર્વે દેવતાઓના આહ્વાન-પૂજનની સંપૂર્ણ ક્રિયા અને વિધિ આજે એટલે કે તા.૧૬-૨-૦૮ના રોજ મધ્યાહને જ સંપન્ન કહી લેવામાં આવી હતી.

પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ શ્રીરાજયોગજી પણ પૂ.મમ્મીજી, પૂ.બહેનજી તથા પૂ.ઉષાબેન સહિત બપોરના બે વાગ્યે સૂરત પધારી ગયા હતા. ઢળતી સંધ્યાએ મુરખ્ખીશ્રી ભગવાનદાસ કાકાને ત્યાંથી પ.પૂ. ગુરુદેવ જ્યારે યજ્ઞસ્થળે પધાર્યા ત્યારે શ્રી હીરાભાઈ તથા શ્રી ભુલાભાઈએ સપરિવાર પ.પૂ. ગુરુદેવનું સ્વાગત કર્યું હતું. ગત વર્ષની જેમ જ આ વર્ષે પણ પૂ. ગુરુદેવે યજ્ઞભૂમિ - યજ્ઞશાળા - મધ્યપીઠ - પ્રધાનકુંડ તથા અન્ય કુંડોની રચના - એમ સમગ્ર યજ્ઞસ્થળનું જાતે નિરીક્ષણ કરી આવશ્યક સૂચન-માર્ગદર્શન આપ્યા હતા. મા ભગવતી ગાયત્રીની નવી જ તૈયાર કરવામાં આવેલી મોટા કદની સુંદર છબીને પૂ. બહેનજીએ વસ્ત્રપરિધાન તથા આવશ્યક અલંકારોથી વિભૂષિત કરાવી હતી.

પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ ગુરુપીઠમાં સજાવાયેલ ઉચ્ચ આસને બિરાજ્યા હતા. ઉપસ્થિત ભક્તો પૂ. ગુરુદેવની સન્મુખે ભૂમિ પર બિછાવાયેલી જાજમ પર ગોઠવાયા હતા. હળવા વાર્તા - વિનોદની સાથોસાથ સ્વાગતગીતો ગવાયાં હતા. ઉપસ્થિત સહુ કોઈને પૂ. સદ્ગુરુદેવ સાથે કોઈ દિવ્યલોકમાં આવી ચડ્યાની પ્રતીતિ થઈ રહી હતી. 'જ્યાં રાજ ત્યાં કુટિર' એમ આજની કુટિર અહીં યજ્ઞસ્થળે જ સાકાર થઈ હતી.

પ.પૂ.સદ્ગુરુના શાતાપ્રદ સાન્નિધ્યમાં જ સહુએ પરમશક્તિ મંત્રના જાપ, માતાજીની આરતી તથા નવસૂત્રોના ઉચ્ચાર કર્યા હતા. ત્યારબાદ સહુ ભક્તોને વરદ્ હસ્તે શુભાશિષ પાઠવતાંએ પ્રેમ પુરુષોત્તમ શ્રીરાજે વિદાય લીધી ત્યારે ભક્તોએ મા પરમશક્તિના અને સદ્ગુરુદેવના જયઘોષથી ઝૂંકારવનના સમગ્ર વાતાવરણને ભરી દીધું હતું !

શ્રીરાજ રથયાત્રા

તા. ૧૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૮ ને રવિવાર

સદ્ગુરુદેવ પ.પૂ. શ્રી રાજયોગીજીના ઉતારાની બહાર ભક્ત મહેરામણ

ઉમટ્યો હતો. પોતાના સગાં-વ્હાલા - મિત્રો સહિત શ્રી હીરાભાઈ તથા શ્રી ભુલાભાઈ પરમશક્તિ પરિવારના ભક્તવૃંદ સાથે પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવનું ભવ્ય સામૈયું કરવા આવી પહોંચ્યા હતા. મસ્તકે મંગળ કળશ સાથેની કન્યાઓ, શ્વેત લેંઘા-ઝભમામાં સજ્જ નવયુવકોના હાથમાં શ્રીરાજના નવસૂત્રો લિખિત બોર્ડ, લેઝીમના સ્થાને કરતાલધારી નવતરણો, બેન્ડવાજા, સુંદર-ભવ્ય ને સુશોભિત બગી અને વિશાળ ભક્ત સમુદાય.... પુણા ગામના રહીશો એવા અબાલ-વૃદ્ધ-સ્ત્રીઓ -પુરુષો પણ સમર્થ સદ્ગુરુનું આ ભવ્ય સામૈયું નિહાળી રહ્યા હતા.

ઉતારામાં પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવના પૂજન-અર્ચન કર્યા બાદ મનોરથી પરિવાર ભક્તિભાવ સહિત પૂ. શ્રીને અલંકૃત બગી સુધી લઈ આવ્યો ત્યારે રાજદ્વારી પોષાકમાં આધ્યાત્મિક આભા પ્રસરાવતા સદ્ગુરુનું દર્શન કરીને ઘન્ય બનેલા ભક્ત સમુદાયે મા પરમશક્તિ અને સદ્ગુરુદેવના જયજયકારથી સમગ્ર વાતાવરણને ગજવી દીધું હતું ! શાહી છટાથી શ્રીરાજ બગીમાં આરૂટ થયા હતા. તેમની સન્મુખે પૂ. મમ્મીજી તથા પૂ.બહેનજીએ પણ બગીમાં સ્થાન લીધું હતું. અને.... અનેકાનેક દીન-દુઃખીયાઓની જીવનયાત્રાને પરમસુખમય બનાવનાર પરમશ્રદ્ધેય સદ્ગુરુદેવ શ્રીરાજની રથયાત્રાએ યજ્ઞસ્થળ તરફ પાવન પ્રસ્થાન કર્યું હતું. સ્વાગતગાન, ગરબા અને દુહા-છંદની રમઝટ વચ્ચે બેન્ડના તાલે હિલ્લોળે ચડેલો ભક્ત રત્નાકર પૂરમસ્તીમાં ઘૂંઘવતો હતો. વચ્ચે-વચ્ચે ચોકમાં બગીને મધ્યમાં રાખી તેની ફરતે ગરબે ઘૂમીને ભક્ત ભાઈ-બહેનોએ પૂ. સદ્ગુરુની ભાવ પ્રદક્ષિણા કર્યાનો આનંદ અને સંતોષ અનુભવ્યો હતો. પુણા ગામની ઘરાને પાવન કરતી શ્રી રાજ રથયાત્રા ઝુંકારવનના દ્વારે આવી પહોંચી ત્યારે તો ગીત-સંગીત-નૃત્ય બધું જ અલૌકિક આનંદની ચરમસીમાએ પહોંચી ગયું હતું.

મુખ્ય યજમાન શ્રી હીરાભાઈ પટેલે તથા શ્રી ભુલાભાઈએ અહીં ખૂબ જ ઉમળકાભેર ભક્તિભાવપૂર્વક પ.પૂ. શ્રી સદ્ગુરુદેવનું સ્વાગત કર્યું હતું.

મંગલપ્રવેશ

થોડી ક્ષણોના વિરામ બાદ પ.પૂ. ગુરુદેવ સપરિવાર ઝુંકારવનમાં પધાર્યા હતા. મુખ્ય યજમાન તથા અન્ય યજમાન યુગલોએ ભક્તિભાવ સહિત પૂ. ગુરુદેવની મંત્રમય આરતી તથા ચરણવંદના કરી. આ મહાયજ્ઞના શુભ સાફલ્ય માટે તેમના શુભાશિષ પ્રાપ્ત કર્યા હતા. ત્યારબાદ પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુદેવે મહાયજ્ઞના સર્વે મનોરથીઓની મોખરે રહીને સમગ્ર યજ્ઞભૂમિની પવિત્ર પ્રદક્ષિણા કરી પવિત્ર અગ્નિને યજ્ઞકુંડમાં પ્રસ્થાપિત તથા અન્ય કુંડ યજમાનોએ પોત-પોતાને જાળવાયેલ કુંડમાં અગ્નિસ્થાપન કર્યું હતું. ત્યારબાદ ભૂદેવોએ પ્રારંભિક નવગ્રહાદિકની આહુતિઓ અર્પણ કરી હતી.

અવિસ્મરણીય યજ્ઞોત્સવ

સુમધુર કર્ણપ્રિય સંગીતની સુરાવલીઓ સહિત ઝૂંકારવનના સારા ચે માહોલને ઝંકૂત કરી જતાં મંત્ર-ધ્વનિ, એકત્રીસ કુંડોમાં પ્રજ્જ્વલિત કનકવર્ણા પવિત્ર અગ્નિમાં એકસાથે હજારોની સંખ્યામાં અપાતી - 'સ્વાહા'ના નાદ સહિતની - હુતદ્રવ્ય - જવ - તલ - દૂતની પવિત્ર આહુતીઓ, સમગ્ર વાતાવરણમાં પ્રસરીને આહ્લાદકતા અર્પતી યજ્ઞના પવિત્ર ધુમ્મની પાવન સુરભિ, યજ્ઞશાળાની ફરતે ખુરશીઓ અને જાજમો પર ખિરાજીત ભક્તસમૂહો દ્વારા પણ કરવામાં આવતું મંત્રગાન, મધ્યપીઠમાં ઝાકમઝોળ ભાસતું જગતજનનીનું જાજવલ્યમાન સ્વરૂપ, રાજપીઠમાં ગુરુપદે આરૂઠ શ્રીરાજના કરુણાર્દ્ર લોચનોથી સતત દૃષ્ટિ દ્વારા વહેતી કૃપા - કારુણ્યની પિયુષધારા, સતત ખડે પગે રહીને પ્રત્યેક કુંડ પર આવશ્યક વસ્તુઓ પહોંચાડતા સ્વયંસેવકોની નોંધપાત્ર સેવાસુવાસ.... આ બધું જ જાણે એક સુમધુર સ્વપ્ન બનીને વાગોળ્યા કરવાનું મન થાય એટલું દિવ્ય ને અલૌકિક બની રહ્યું હતું.

ઝૂંકારવનમાં સવારના સાડા દસથી આરંભી સાંજના સાડા ચાર વાગ્યા સુધીમાં કુલ ૧૧ માળાઓ જેમાં - ૯ માળા પરમશક્તિ મંત્રની તથા બે માળા ગાયત્રી મંત્રની સંપુટમાળા તરીકેની હતી. સંગીતમય મંત્રગાન - ધ્વનિ ન્યાસ તથા ધ્યાન સહિત હોમવામાં આવી હતી. આહુતીઓની સંખ્યા તો કદાચ લાખોની હશે. પરમ શક્તિ પરિવાર ઉપરાંત પુણા ગામ તથા સુરત શહેરના સ્થાનિક હજારો ભક્તોએ આ મહાયજ્ઞનો લાભ લીધો હતો.

સાંજે ૫.૫૦. શ્રી સદ્ગુરુદેવના વરદ્ હસ્તે પૂર્ણાહુતિ અર્પવામાં આવી હતી. મહાયજ્ઞના સમાપનમાં સ્વયં શ્રીરાજે પોતાના દક્ષિણ હસ્તમાં દીપક પ્રગટાવી મા પરમશક્તિની ભાવપૂર્ણ આરતી ઉતારી ત્યારે સમગ્ર વાતાવરણ ખૂબ જ દિવ્ય-રમણીય અને પરમ આનંદમય બની ગયું હતું ! ત્યારબાદ ગીત-સંગીતસહ જય આઘાશક્તિની મહાઆરતી કરવામાં આવી હતી. માતાજીને થાળ ધરી ગાન સહિત પ્રસાદ લેવાની પ્રાર્થનાઓ કરવામાં આવી હતી. ઉત્તરપૂજન પૂર્ણ કર્યા બાદ પુનઃ સર્વે યજમાન યુગલોએ ૫.૫૦. સદ્ગુરુદેવની ચરણવંદના તથા પૂજન-આરતી કર્યા હતા. આચાર્ય સહિત સહુ ભૂદેવોને દક્ષિણા અર્પણ કરવામાં આવી હતી.

યજ્ઞની પૂર્ણાહુતિની વિધિ સંપન્ન થયા બાદ સહુ ભક્તોએ હજારોની સંખ્યામાં ખૂબ જ શાંતિ અને શિસ્તપૂર્વક યજ્ઞપ્રસાદરૂપ ભોજન ગ્રહણ કર્યું હતું.

અને.... અંતે સનેડો !

રાત્રે પુનઃ ૫.૫૦. સદ્ગુરુદેવ યજ્ઞભૂમિમાં પધાર્યા હતા. એક અલૌકિક મહાયજ્ઞના સમાપન પ્રસંગે આનંદવિભોર ભક્તજનો એવી નિર્દોષ મસ્તીમાં ગુલતાન હતા કે શ્રીરાજને યજ્ઞશાળામાં ઉચ્ચ આસને સ્થાપીને તેમની સમક્ષ 'રાજયોગીજીનો સનેડો'

ગવાયો હતો. સનેડાના શબ્દે-શબ્દે ને તાલે - તાલે સહુ ભક્તો ભાવવિભોર દશામાં મન મૂકીને નાચ્યા હતા.

અંતે આવા દિવ્ય ને પરમ આનંદમય મહાયજ્ઞનો અવસર પ્રાપ્ત કરાવવા બદલ સહુએ શ્રી હીરાભાઈ પટેલ તથા શ્રી ભુલાભાઈને મદ્યપૂર્વકના ધન્યવાદ આપ્યા હતા.

એક અવર્ણનીય - અતુલ્ય અને અલૌકિક ગાયત્રી મહાયજ્ઞની એ દિવ્યાતિદિવ્ય ક્ષણોને મદ્યસ્થ કરીને સહુ શ્રી રાજના પાવનચરણે વંદી રહ્યાં હતા.

જય જયકારના ઘોષ વચ્ચે પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવે વિદાય લીધી હતી. સહુ ભક્તો પણ એ મહાયજ્ઞની પળેપળનું સ્મરણ કરતાં સ્વસ્થાને ગયા હતા.

શ્રી મુંબલભાઈ દવે

(૪)

જ્ઞાનગોષ્ઠિ

પ્રશ્ન : માતાજીના હાથમાં વિરોધાભાષી આયુધો શા માટે છે ? એક હાથમાં ગદા છે અને બીજા હાથમાં પદ્મ છે. એક હાથમાં ફરસી, બીજામાં કમંડળ છે, એક હાથમાં ચાબુક છે, એક હાથ આશિષની મુદ્રામાં છે. એક હાથમાં શંખ છે, એકમાં ચક્ર છે, આમ સર્જન અને સંહાર, વરદાન અને દંડ આવું શા માટે ?

ઉત્તર : માતાજીના સૌમ્ય, તટસ્થ અને ચૌદ્ર સ્વરૂપની પ્રતીતિ કરાવતાં આ આયુધો છે. માતાજીનાં - ઈષ્ટદેવનાં ત્રણ રૂપ છે. સત્યનાં પણ ત્રણ પાસાં છે. સત્ત્વ, રજસ્ અને તમસ્. જીવન-જગતની ત્રણ સ્થિતિ છે - ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને લય. જન્મ, જીવન અને મૃત્યુ. પ્રકૃતિના ત્રણ રૂપ છે - સૌમ્ય, તટસ્થ અને ચૌદ્ર. આમ એક જ તત્ત્વમાં ત્રણ-સ્વરૂપનું દર્શન થાય છે.

ઈશ્વરના ત્રણે તત્ત્વનું એકી સાથે દર્શન કરવાની જરૂર છે. માતાજી પ્રેમાળ છે, દયાળુ છે. આપણું કલ્યાણ ઈચ્છે છે એ બધું સારું પરંતુ માતાજી દયાળુ છે સાથે ન્યાયી પણ છે. મમતાળું છે સાથે ધર્માગ્રહી પણ છે. માતાજી કૃપા કરે છે તો સાથે સાથે કસોટી પણ કરે છે. આશીર્વાદ આપે છે તો શિક્ષા પણ કરે છે.

ઈશ્વર સ્વર્ગ ને નરક બંને સર્જે છે. આપણે પરમાત્માના સૌમ્ય સ્વરૂપની સાથે તેના ચૌદ્ર સ્વરૂપનો પણ ખ્યાલ રાખવો જોઈએ.

પ્રશ્ન : ગુરુદેવ, માતાજીનાં - પરમાત્માનાં આપણે સહુ બાળકો કર્મથી બંધાયેલા છીએ એ ખરું પરંતુ કર્મ તો ઈશ્વરને આધિન છે. ઈશ્વર દયાળુ છે; એટલે આપણે ગમે તે કર્મ કરીએ પરંતુ આપણી ગતિ તો સરખી જ થાય ને ?

ઉત્તર : આપણે પરમાત્માના - માતાજીના એક જ તત્ત્વ આપણને અનુકૂળ એવા સ્વરૂપનો ખ્યાલ કરીએ છીએ અને તે પ્રમાણે આપણા વિચારોનું અર્થઘટન કરીએ છીએ. પરંતુ પરમાત્માના ત્રણે સ્વરૂપનો ખ્યાલ કરીએ તો દયાળુની સાથે કોપાયમાન મુખારવિંદનો

પણ ખ્યાલ રાખવો જોઈએ. એટલે આપણે ધર્મ-નીતિ વિરુદ્ધનું કોઈપણ કાર્ય કરીએ તો પરમાત્માનું કોપાયમાન સ્વરૂપ આપણા એ ધર્મવિરોધી કાર્યનું ફળ આપે છે.

આપણા સારા કર્મ માટે માતાજી આશીર્વાદ આપે છે તે જ મા આપણા બૂરા-અધાર્મિક કર્મ માટે ગદા ઉઠાવે છે અને આપણને શિક્ષા કરે છે. જે માતાજી આપણને પ્રેરણા આપે છે તે જ આપણી કસોટી પણ કરે છે. માતાજી સ્વયં એક ન્યાયાસન અને ન્યાયાધીશ છે.

અનીતિ-અધર્મ આચરનારને સમય આવ્યે માના રૌદ્ર સ્વરૂપનો પરચો મળે છે જ્યારે નીતિમતાનું જીવન જીવી ધર્મને માર્ગે ચાલનારને માતાજીના સૌમ્ય અને તટસ્થ સ્વરૂપનો પરચો મળે છે.

પ્રશ્ન : ગુરુદેવ, માતાજીની સમીપ પહોંચવા શું કરવું ?

ઉત્તર : માતાજીમાં સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ તેમજ મા-બાળકનો સંબંધ કેળવો. આપણા મનને - તનને - સમગ્ર અસ્તિત્વને માતાજી માટેના પ્રેમથી ભરી દઈશું અને મનથી નિર્મળ નિર્વિકારી અને નિર્દોષ બનીશું તો માતાજીની સમીપ પહોંચવામાં સરળતા પડશે.

પ્રશ્ન : મા-બાળકના સંબંધ વિશે સમજાવશો ? તે કેવી રીતે કેળવાય ?

ઉત્તર : આપણા જીવનવ્યવહારમાં મા-બાળકનો સંબંધ આપણે હરહંમેશ જોતાં-જાણતાં અને અનુભવતાં આવ્યાં છીએ. એનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કરીશું તો જણાશે કે, જ્યારે મનુષ્ય જન્મ ધારણ કરીને પૃથ્વી પર આવે છે ત્યારે તે આપોઆપ માની તેમજ અન્યોની છત્રછાયામાં, શરણાગતિમાં આવી જાય છે. બાળક સમજણું થાય ત્યાં સુધી બાળકની પ્રત્યેક જવાબદારી માતાને શિરે રહે છે, માને એની બધી જ જરૂરિયાતોની ખબર હોય છે, બલ્કે માએ બાળકની સર્વ રીતે સંભાળ રાખવી પડે છે, કાળજી લેવી પડે છે. આ એક વાત.

માના અંતરમાંથી પ્રેમ, વહાલ, વાત્સલ્ય નિરંતર વહેતાં રહે છે. આ બીજી વાત.

બાળસહજ ચેષ્ટાઓ, તેની નિર્દોષતા, તેની મસ્તી, તેનો કિલકિલાટ માના પ્રેમમાં, વહાલમાં, વાત્સલ્યમાં વધારો કરે છે. કેટલાંક બાળકો એવાં હોય છે, જે પ્રતિપળ ખુશખુશાલ રહે છે. આનંદ ને સ્મિત તેના ચહેરા પરથી જરાયે વિલાતાં નથી, નથી એ ખાવાનું માગતું, નથી પીવાનું માંગતું, નથી એ જીદ કરતું કે નથી તોફાન કરતું. તેવાં બાળકોની મા, વડીલો, કુટુંબ ને સમાજ નોંધ લે છે. તે બાળક સૌને પ્રિય થઈ રહે છે.

આ લૌકિક જગતના મા-બાળકના સંબંધની વાત થઈ.

હવે આપણે ઉપાસના ક્ષેત્રે મા-બાળકના આધ્યાત્મિક સંબંધને સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

જે કોઈ મનુષ્ય માતાજીના-અથવા પોતાના કોઈપણ ઈષ્ટ દેવ દેવીને-શરણે જઈ ઉપાસના કરવા ઇચ્છે છે. તેમણે શરણાગતિની સાથે જ આ બાળભાવ કેળવવો જોઈએ એમ મને લાગે છે.

સંસારમાં અટવાતાં, જીવનમાં ઠારીને-થાકીને આપણે પરમકૃપાળુ પરમાત્માને આશ્રયે, શરણે જઈએ છીએ એટલે આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ આપણો નવો જન્મ થાય છે, નવું જીવન શરૂ કરીએ છીએ - એક અગોચર અદૃષ્ટ અલૌકિક જગતમાં આપણે પદાર્પણ કરીએ છીએ. એ પ્રદેશ અંગે આપણે કશું જ જાણતાં નથી. તેથી જ એ અલૌકિક જગતના માતા-પિતાને શરણે જઈ આપણું સર્વસ્વ તેના હાથોમાં, તેનાં ચરણોમાં સમર્પી દેવાનું છે. આપણી સઘળી જવાબદારી તેના શિરે નાખી દેવાની છે ને માતાજીના - આપણા ઈષ્ટના સ્મરણમાં લીન ને તન્મય બનીને રહેવાનું છે.

ખોળો ખૂંદતા બાળકને ક્યારે શું ખેંદશે તે તેની માતાને ખબર છે, આપણે મનુષ્ય જ્યારે વેદજનનીના ખોળામાં આપણી જાતને સમર્પી દઈશું ત્યારે આપણું શ્રેય ને પ્રય, આપણું હિત અને અહિત તેના હાથોમાં જઈ પડે છે.

આપણે સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને નિષ્કામ ભાવે માતાજીનાં સ્મરણ - મનન - ચિંતનમાં મગ્ન રહેવાનું છે. જેમ જેમ માતાજી પ્રત્યે એકાગ્રતા વધતી જશે તેમ તેમ આપણને માતાજીના પ્રેમનો, કૃપાનો, વહાલનો, વાત્સલ્યનો એક યા અન્ય રીતે અનુભવ થતો જશે.

આપણે જ્યારે માતાજીને શરણે જઈએ છીએ, શિશુભાવ કેળવીએ છીએ ત્યારે આપણે કશું માગવાનું રહેતું નથી. માગવું ખેંદાએ પણ નહિ. એ એક આધ્યાત્મિક શિસ્તની વાત છે.

આપણા વ્યવહારજગતમાં પણ બાળક જે માગે તે આપણે એને આપી દેતાં નથી. અને બાળક જ્યારે પોતાની માગણી ચાલુ જ રાખે છે ત્યારે તો હરગિઝ નહિ. કારણ આપણે જાણીએ છીએ કે, બાળક જે માગે છે તે તેને આપી શકાય તેમ છે કે નહિ અને ક્યારેક જ આપણે બાળક માગે તે તરત આપી દઈએ છીએ.

તો વેદજનનીને પણ આપણા હિતની - આપણા શ્રેયની ખબર છે. આપણી માગણી આપણી દૃષ્ટિએ યોગ્ય છે - માતાજીનો સંકેત કે મરજી કંઈક જુદાં જ હોય છે.

ઉપાસના કરતાં સારાસારનો -ઉચિત -અનુચિતનો વિવેક, વિનમ્રતા પણ જરૂરી છે. માતાજી પાસે અતિ વિનમ્ર બનીને જવાની જરૂર છે. આપણે જ્યારે માતાજીનાં - ગુરુના ચરણોમાં મસ્તક ઢાળીએ છીએ એનો અર્થ જ એ કે, આપણું સર્વસ્વ તેને સોંપીને, આપણે આપણું અસામર્થ્ય આપોઆપ જ સ્વીકારી લઈએ છીએ. બલ્કે જાહેર કરીએ છીએ.

આપણા પામર જીવોમાં કોઈ જ સામર્થ્ય નથી. સર્વશક્તિમાન તો કેવળ માતાજી જ છે. તેમની મરજી વિના, શક્તિ વિના, કૃપા વિના આપણે કંઈ જ હાંસલ કરી શકીએ તેમ નથી.

આપણે જે સ્થિતિમાં મૂકાયાં છીએ, તેમાં માને પ્રાર્થના કરી, તેનું સ્મરણ કરી જીવવું, સ્વસ્થ, આનંદિત અને પ્રફુલ્લિત રહેવું, નિજાનંદની મસ્તીમાં સતત મસ્ત રહેવાનો પ્રયત્ન કરવો. એ જ સાચી શરણાગતિ છે. નિજાનંદની એ જ મસ્તી માતાજીનો પ્રેમ, વહાલ કે વાત્સલ્ય, કૃપા અને કરુણા સંપાદન કરાવશે.

વ્યવહારજગતમાં પણ આપણે ખેંદાએ છીએ, અનુભવીએ છીએ કે, પોતાની

બાળસહજ રમતમાં, મસ્તીમાં મસ્ત બનીને રહેતાં બાળક માટે આપણને સ્વાભાવિક ને સહજપણે જ વહાલ ઉભરાય છે.

આપણે સૌ આધ્યાત્મિક જગતનાં બાળકો છીએ. આપણને આધ્યાત્મિક - ઉપાસનાકીય આચાર વિચારને આશ્રયે જ માનો - પરમકૃપાળુ પરમાત્માનો ખોળો ખૂંદવાનો છે.

પછી શરણાગતિની સાથે જ શિશુભાવ અંતરમાંથી આપોઆપ જ ઉદ્ભવ્યા કરશે.

પ્રશ્ન : ભક્તિ કરવા માટે શેનો આધાર લેવો જોઈએ કે લઈ શકાય ?

ઉત્તર : ભક્તિ એ માનવીના સદયમાં પરમાત્મા માટે, માતાજી માટે જાગેલો એક ભાવોદ્વેક છે. એ ભાવના વિસ્તરણની કોઈ મર્યાદા નથી હોતી. ભક્તિ માનવીના સદયમાં સહજ અને સરળ ભાવે જ ઉદ્ભવે છે.

પણ જ્યારે એની શરૂઆત થાય છે કે તેનો પ્રારંભ કરવાનો હોય છે ત્યારે પણ એવા જ ઉત્કટ ભાવની આવશ્યકતા રહે છે. ભાવ વિના ભક્તિ ઉદ્ભવતી જ નથી એટલું જ નહિ, ભક્તિનો વિચાર માત્ર પણ ઉદ્ભવતો નથી. એટલે આ ભાવ ઉદ્ભવતાંની સાથે જ આરાધ્ય ઈષ્ટ તત્ત્વમાં શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ જાગે છે અને ભાવના આલંબન હેઠળ જ ભક્તિનો વ્યાપાર આરંભાય છે.

આપણ અંતરની કોરી સ્લેટ પર ભાવોને ઘૂંટતા જઈશું તો આપણી ભક્તિ ટૂટ બનતી જશે.

સામાન્ય જન કે ઉપાસક માટે શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ, સમર્પણ અને શિશુભાવનો જ આધાર ભક્તિ માટે એક અને આખરી આધાર છે. પણ એની બલિહારી એ છે કે, અંતરની ઊંડી ખેવના હશે તો એ આધાર સ્વયમ્ આપણને આવી મળે છે.

પ્રશ્ન : ઉપાસના માટે એકાંતને આપ અનિવાર્ય અને આવશ્યક માનો છો ?

ઉત્તર : એકાંત જગ્યા મનને સ્થિરકરવા અને ચિત્તને એકાગ્ર કરવા જરૂરી છે. આથી આપણે આપણું પૂજાનું સ્થળ જ એવું પસંદ કરવું જોઈએ કે જ્યાં આપોઆપ એકાંત આવી મળે.

આપણા ઘરમાં આપણી સગવડ ખાતર સૂવા, બેસવા, જમવાની, રસોઈની જુદી જુદી જગ્યાનું આયોજન કરીએ છીએ. આપણે માતાજીની શ્રદ્ધાપૂર્વક શરણાગતિ સ્વીકારી છે, તેઓ આપણી સાથે જ છે. આપણે તેમનાં બાળકો છીએ તેથી તેમના નિવાસ માટે આપણે એક અલગ - સ્વચ્છ ઓરડો ફાળવીએ તે ઉચિત છે. એટલે એ ઓરડામાં આપોઆપ એકાંત આવી મળે છે.

પરંતુ મોટે ભાગે આપણને રહેઠાણની જગ્યાની સમસ્યા નડતી હોય છે. કેટલાકને માંડ એકાદ-બે રૂમ વગેરે રહેવા માટે મળે છે. તેઓને સ્વાભાવિક જ અત્રે પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થશે કે, અમારી જગ્યા તો ખૂબ નાની છે. અમે એ રીતે એકાંત જગ્યા કે, ઓરડો ફાળવી શકીએ તેમ

જ નથી. તો તેવાઓને પણ સૂચન છે કે એકાદ ખૂણામાં માતાજીની સ્થાપના કરી શકાય. તે પણ શક્ય ન બને તો ઉપાસનામાં બેસીએ એટલી વાર માતાજીનાં સ્થાન માટે પવિત્ર જગ્યા નક્કી કરી શકીએ. આ ભૌતિક - સ્થૂળ એકાંતની વાત થઈ.

ઉપાસના માટે એકાંત મેળવવાનો આપણે પ્રયત્ન કરવાનો છે. પ્રાતઃકાળના ચારથી સાતના સમય દરમિયાન આપણને આહ્લાદક એકાંત પ્રાપ્ત થાય છે.

આ એકાંત તો ઉપરછલ્લું છે. **મનુષ્ય-ઉપાસકે અંદરથી એકાંત મેળવવાનું છે. એજ ખાસ જરૂરી છે. આપણે મનને સ્થિર અને ચિત્તને એકાગ્ર કર્યું હશે તો એકાંત આપણી સાથે જ છે.** હજારોની વયમાં પણ આપણે એકાંતનો આહ્લાદક-મજા માણી શકીશું. જો આપણું મન જ અસ્વસ્થ ને અસ્થિર હશે, અહીં તહીં ભમતું હશે તો આપણે એકલા-એકાંત હોવા છતાં અંદરના કોલાહલથી, અંદરની અશાંતિથી આપણે ત્રાસી જઈશું અને આપણે એકાગ્રતાથી ધ્યાન કે જપ કરી શકીશું નહિ.

મારા વ્યક્તિગત અભિપ્રાય મુજબ લગભગ મોટાભાગના મનુષ્યોને ઉપાસના તરફ વળવું છે. તેમની તે પ્રબળ ઈચ્છા છે પણ તે અંગે પુરુષાર્થ કરવામાં પાછા પડે છે. એ પુરુષાર્થમાં બીજું કંઈ નથી કરવાનું. મેં કહ્યું છે તે મુજબ ત્રિપદા ગાયત્રી મહામંત્ર ॥ **ૐ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ ૐ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગોદેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો ન પ્રચોદયાત્ ૐ** ॥ ની ત્રણ માળા દરરોજ કરવાનો નિત્ય ક્રમ રાખવાનો છે. માતાજીની અથવા પોતાના ઈષ્ટની શ્રદ્ધાપૂર્વક શરણાગતિ સ્વીકારવાની છે. આપણા મનને અને ચિત્તને માતાજીના - ઈષ્ટના સાત્ત્વિક અને પવિત્ર વિચારોથી ભરી દેવાનું છે. આવા વિચારોથી મન અને ચિત્ત તેનામાં આપોઆપ પરોવાઈ જાય છે. તેનામાં લીન બની જઈ શકાય છે. આપણી આ તલ્લીનતા ઈષ્ટ સાથે - માતાજી સાથે અદ્વૈત સાધી આપવામાં - આત્માનુસંધાન સાધી આપવામાં ઉપકારક નિવડી શકે છે.

ઈષ્ટની-માતાજીની ઉપાસના માટેની લગની આપણને એકાગ્ર બનાવે છે અને અંદરનું એકાંત આપણે માટે આપોઆપ સર્જાય છે. આપણા સહુનો કદાચ અનુભવ હશે કે ઓફિસમાં આપણે અનેકની વચ્ચે બેસીને કામ કરીએ છીએ. આપણું સમગ્ર ધ્યાન કાર્યમાં જ હોય છે. આજુબાજુની અવરજવર-કોલાહલ આપણને આપણા કાર્યમાં સહેજ પણ વિક્ષેપકારક નિવડતાં નથી.

આથી ઉપાસનામાં આપણે એવી લગની લગાડીએ - જગાડીએ કે જે આપણને તલ્લીન - તદ્રુપ-તદાકાર બનાવી દે અને આપણે માટે અંદરથી એકાંત નિર્માણ કરી આપે. આ અંદરનું એકાંત મારે મતે અનિવાર્ય અને આવશ્યક છે.

પ્રશ્ન : શું બંધ આંખોએ જ જપ કરવા જોઈએ ? આંખો બંધ કરી દઈએ તો માતાજીના દર્શન કેવી રીતે થાય ?

ઉત્તર : બંધ આંખોએ જ જપ કરવા જરૂરી છે. પ્રારંભિક તબક્કે આંખો બંધ કરવાની કે રાખવાની કદાચ મુશ્કેલી પડે તો તે વેળા નજરને આજુબાજુ ક્યાંય દોડવા દીધા વિના પોતાના ઈષ્ટની કે માતાજીની છબી કે મૂર્તિમાં જ સ્થિર કરવી. વારંવાર આવો પ્રયત્ન

કરવાથી એક દ્વાર-એક તબક્કો એવો આવશે કે આંખો આપોઆપ બંધ થઈ જશે.

આંખો બંધ કરવાથી કે રાખવાથી આપણે આજુબાજુની કોઈ જ ક્રિયા-પ્રક્રિયા, અવરજવર કે દૃશ્યોને જોઈ શકતા નથી. આપણને આગળપાછળની કશી જ ખબર પડતી નથી. આપણે આસપાસનું કંઈ જોઈ શકતાં નથી તેથી આપણા વિચારો પણ ક્રમશઃ નિયંત્રણમાં આવી જાય છે. આથી મન સ્થિર અને ચિત્ત એકાગ્ર બને છે, અને તે જખના શબ્દ, અર્થ, લય અને સ્વરૂપમાં એકાગ્ર થવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

બંધ આંખોએ પણ માતાજીનાં દર્શન થાય છે. કારણ કે ઉપર દર્શાવ્યું તેમ મન અને ચિત્તની સ્થિરતા અને એકાગ્રતાથી આપણી સઘળી વૃત્તિઓ-પ્રવૃત્તિઓ, આપણા અસ્તિત્વના સઘળાં જ સંચલનો અંતર્મુખી બને છે. આ અંતર્મુખતા આપણને ધ્યાનમાં લીન બનાવે છે અને ધ્યાનની એ જ લીનતામાં આપણને માતાજીના - આપણા ઈષ્ટનાં દર્શન થાય છે - અવશ્ય થાય છે. પરમાત્મા આપણી અંદર બિરાજમાન છે. આપણે એને અંદર જ શોધવાનો છે. અંદરના પરમાત્માને શોધવા માટે આપણે અંતર્મુખ થવું જરૂરી છે. અને અંતર્મુખ બનવા માટે આંખોની જેમ આપણી સઘળી ચ ઈન્દ્રિયોને માતાજીના સ્વરૂપમાં સ્થિર અને એકાગ્ર કરવી જરૂરી છે.

પરંતુ આ કેવળ એક પ્રયત્ન જ છે, અને સવાલ એ ઉદ્ભવે છે કે આંખો બંધ કરવાથી શું અંદરનો કોલાહલ બંધ થાય છે ખરો ? સંપૂર્ણ વિચારવિહીન બનીને એકાગ્ર થઈને આપણું ચિત્ત કેવળ જપ અને ઈષ્ટના કે માતાજીના સ્વરૂપમાં જ લીન થાય છે ? તો તેનો જવાબ ચોખ્ખી 'ના'માં આવે છે. આવી સ્થિતિ તો પૂર્વનાં સંચિત્ કર્મો અને વર્ષોપર્યન્તની નિષ્ઠાપૂર્વકની ઉપાસના કરવાથી જ સિદ્ધ કરી શકાય છે. તેમાં પણ શ્રદ્ધા, શરણાગતિ, સમર્પણ, શિશુભાવ, લગની અને ઉત્કટ પ્રેમ જ ઉપકારક નિવડી શકે છે. અન્યથા એ એક સ્થૂળ ક્રિયા જ બની રહે છે.

આપણી આંખ એક ઈન્દ્રિય છે. શરીરનું એક અંગ છે. તે જોવાનું કાર્ય કરે છે પણ કેવળ આ ઈન્દ્રિય - શરીરનું આ અંગ પરમતત્ત્વનાં - માતાજીનાં દર્શન કરવા ઉપકારક ન નિવડી શકે. તે માટે દિવ્ય દૃષ્ટિની જરૂર છે. અંતર ચક્ષુને ઉઘાડવાની જરૂર છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું જ છે કે, 'હું તને દિવ્યચક્ષુ આપું છું' તો આમ ભગવાનના દર્શન માટે ભગવાન સ્વયં દિવ્ય દૃષ્ટિ ભક્તને આપે છે. તો ભગવાનની-માતાજીની પ્રાપ્ત કરેલી કૃપા વડે જ તેમના દર્શન કરવાની ક્ષમતા પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્રશ્ન : આપણું ચિત્ત એકાગ્ર થયું છે તેમ ક્યારે કહી શકાય ?

ઉત્તર : જપ કે સ્મરણ કરતાં આપણે સ્થળ અને સમયને વિસરી જઈએ, આગળ-પાછળનો કશો જ ખ્યાલ ન રહે, અંદરથી કેવળ આનંદ અને શાંતિનો અનુભવ થાય, પ્રકાશની વિવિધ આભાઓ દેખાય, પ્રકાશપુંજ જ દેખાય, અદ્ધર થઈ ગયાં હોઈ તેમ લાગે ત્યારે જ ચિત્ત એકાગ્ર થઈ રહ્યું છે તેમ કહી શકાય.

પણ અહીં એનું પૂર્ણવિરામ નથી આવી જતું. ચિત્ત એકાગ્ર થવું ખૂબ જ દુષ્કર છે. ઋષિ-મુનિઓ-સિદ્ધપુરુષોને પણ તે અંગે મુશ્કેલી પડી છે. તો સામાન્ય ઉપાસકનું શું ગણું ? તેથી **શ્રદ્ધા શરણાગતિ, સમર્પણ, શિશુભાવ, લગની અને ઉત્કટ પ્રેમથી માતાજીની આરાધના કર્યે જવામાં જ શ્રેય છે.**

પ્રશ્ન : મંદિરમાં જઈએ ત્યારે ઈષ્ટદેવ-માતાજીની મૂર્તિ સામે બે હાથ જોડી, આંખો બંધ કરી, મસ્તક નમાવી કંઈક માંગવાનો શિષ્ટાચાર છે. આરતી વેળાએ ઘણા ભાવિક ભક્તોની ભીડ જામી હોય છે અને દરેક જણ મનોમય પરમાત્માને કંઈ ને કંઈ વિનંતી કરતાં હોય છે જેવી કે,

‘હે મા ભગવતી, મને સુખી રાખજે, સુખસંપત્તિ આપજે, મારું સ્વાસ્થ્ય સારું રાખજે, મારા દીકરાને ઘેર પાચણું બંધાય, મારું કુટુંબ આબાદ બને, મારાં તમામ સ્વપ્નો સાકાર બને, મને મહાન બનાવજે, વગેરે વગેરે....’

ગુરુદેવ, મારે શું માંગવું ? ઉપરોક્ત માગણીઓ શું સારી અને શાશ્વત છે ?

ઉત્તર : ભૌતિક સુખ જ જીવનની ઇતિશ્રી નથી. ભક્તિની શરૂઆતમાં ભક્ત-ઉપાસક પરમાત્મા - ઈષ્ટદેવ પાસે એટલું માગે છે કે,

“મને બાળક જેવો નિર્મળ, નિર્દોષ રાખજે.”

“મારા મદ્યમાં હંમેશાં તારો વાસ કરજે.”

“મારી બુદ્ધિમાં તારું જ જ્ઞાન સ્થિર કરજે.”

“મન, વચન કર્મથી તારા નિયંત્રણમાં રાખજે.”

“મારું સમસ્ત અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વ તારામાં જ સમાવિષ્ટ કરી દેજે.”

ઉપાસનાના પ્રથમ તબક્કે પરમાત્માની સંપૂર્ણ શરણાગતિ સ્વીકારી મા-બાળકનો સંબંધ કેળવવો.

ભક્તિના વહેણમાં ગતિ કર્યા પછી ભક્ત-ઉપાસકે કાંઈ જ માંગવાનું રહેતું નથી. ભક્તિની પરાકાષ્ટા વધતી જાય તેમ ભક્ત બાળક જેવો નિર્મળ અને નિર્લેપ બનતો જાય છે અને ત્યારે પરમાત્માએ પરાણે ભક્તનું ધ્યાન રાખવું પડે છે. બાળકના રુદનનો એક અવાજ માને વિહ્વળ બનાવી દે છે તેવી જ રીતે ભક્તના મદ્યનો એક પોકાર, ભક્તના મદ્યમાંથી વહેતા પ્રેમાશ્રુ પરમાત્માને વિહ્વળ બનાવી દે છે અને પરમાત્માએ પ્રત્યક્ષ હાજર થવું પડે છે.

આપણી ભક્તિની પારાશીશીનું માપ આપણી પાસે જ છે. મંદિરમાં દર્શન કરતાં પ્રેમાશ્રુ વહેવાં જોઈએ અને વારા હણાઈ જવી જોઈએ. આપણું મન, બુદ્ધિ અને સમસ્ત અસ્તિત્વ પરમાત્મામાં એકાકાર થઈ જવું જોઈએ અને ત્યારે વણમાગ્યે મંદિરમાંથી પાછા ફરેલાં ભક્તની સંભાળ માટે પરમાત્મા ભક્તની પાછળ તેની સંભાળ લેવા માટે જાય છે.

મંદિરમાં આવનારા ભક્તોમાં ૯૯ ટકા ભૌતિક સંપત્તિની માગણીની લાઈનમાં ઊભા હોય છે. બાકીના એક ટકા ભક્તને માટે ભગવાને જાતે જવું પડે છે એટલે લાઈનમાં ઊભેલા

ભક્તોને બહુ રાહ જોવી પડે છે.

પ્રશ્ન : પૂજ્ય ગુરુદેવ, હું સત્સંગમાં કથાવાતમાં સાંભળું કે ધાર્મિક વાચન કરું ત્યારે ઘણી વખતે એક શબ્દ “અંતઃકરણ”, “અંતરનો અવાજ” મારા સાંભળવામાં, વાંચવામાં વારંવાર આવે છે. આ અંતઃકરણ શું છે ? એ ક્યાં વસે છે ? એનું આટલું બધું મહત્ત્વ શા માટે ?

ઉત્તર : પૂજ્યશ્રીએ બહેનજી તરફ દૃષ્ટિ ફેરવી પ્રશ્નકર્તા ભાઈને આ બાબતમાં સમજાવવા માટે મૂક આદેશ કર્યો. અંતઃકરણ એટલે આપણા આત્માનો અવાજ. આપણા જીવનમાં - શરીરમાં તેનો વાસ છે.

“આત્મા સો પરમાત્મા” - આપણો આત્મા એ પરમાત્માનો - અંશ છે. આપણું અંતઃકરણ પરમાત્મ તત્ત્વથી વિભૂષિત થયેલું છે એટલે એનું મહત્ત્વ વધારે છે.

પરમાત્માએ મનુષ્યને જ આ મૂલ્યવાન વસ્તુ-અંતઃકરણ - આપ્યું છે. ઘણી વખતે આપણે મૂંઝવણમાં હોઈએ, ઊગરવાની કોઈપણ દિશા સૂઝતી ન હોય ત્યારે આપણે આપણા અંતરના અવાજ-અંતઃકરણની પ્રેરણા પ્રમાણે કાર્ય કરીએ છીએ. આવે સમયે ઊંડા અંતસ્તલમાંથી પરમાત્માને પ્રાર્થના કરી હોય, તો પરમાત્માની અગોચર વાણીનો પડઘો આપણા અંતઃકરણમાં પડે છે.

અંતઃકરણ એ આપણા શરીરમાં એકાંત, પવિત્ર ઓરડો છે, જેમાં આપણે અંતર્મુખ થઈને પરમાત્મા સાથે વાતો કરી શકીએ છીએ. ભૂલોનો એકરાર કરી શકીએ છીએ. આ ઓરડામાં આપણે આપણી જાતે સારા-ખોટાં કર્મોનો વ્યાય તોલી શકીએ છીએ. આપણા શરીરમાં બધી જ જગ્યાઓ કુલુષિત, દૂષિત થઈ શકે છે, પરંતુ અંતઃકરણ એ કાદવમાં રહેલા કમળ સમાન છે. ષડ્દિપુઓ તેને સ્પર્શી શકતા નથી. પરંતુ આપણે જો ષડ્દિપુઓનાં દુષ્કૃત્યોથી ઘેરાઈ ગયા હોઈએ તો અંતઃકરણ સુધી પહોંચી શકાતું નથી કે તેમાંથી નીકળતો અવાજ સાંભળી શકાતો નથી. અંતઃકરણને પીછાણવા માટે નિર્દોષતા હાંસલ કરવી પડે.

એટલા માટે જ દૈનિક ઉપાસના, પ્રાર્થના, સત્સંગ દ્વારા અંતઃકરણના રાહને નિર્મળ અને સાત્ત્વિક બનાવીએ અને તેમાંથી ઊઠતાં સાત્ત્વિક આંદોલનોને આત્મસાત્ કરીએ.

એક અતિ તેજસ્વી બાળકે ગુરુદેવને પ્રશ્ન કર્યો :

પ્રશ્ન : પૂજ્ય ગુરુદેવ, બધા કહે છે કે, આપણે કલિયુગમાં જીવી રહ્યાં છીએ, કલિયુગ વ્યાપી રહ્યો છે વગેરે વગેરે. તો આ કલિયુગ એટલે શું ?

ઉત્તર : અલ્પ પ્રદાન અને અધિક પ્રચાર એનું નામ કલિયુગ. અસત્યને આવકાર મળે અને સત્યની પીછે હઠ થાય, નીતિમત્તાનાં મૂલ્યોનો હ્રાસ થાય, અનીતિના હાથમાં રાજ્ય અને સમાજની ધૂરા હોય તેનું નામ કલિયુગ.

(૫)

“પૂનમનું જળ” - “સ્વાનુભવ”

(૧)

ચિ. ઈશા ઉંમર વર્ષ ૬ ને ઘણા દિવસથી તાવ, પેટમાં દુઃખવું, ગળામાં તકલીફ, શરદી વિગેરેની ફરિયાદ હતી. હરહંમેશની જેમ ગુરુદેવે આપેલ રાઈ-મેથી (જળ) તેમજ ફેમીલી ફીઝીશ્યનની દવા ચાલુ રાખી. પરંતુ તા. ૧૫ અને ૧૬મી ઓગષ્ટ, ૨૦૦૭થી તબિયત વધારે બગડી. ડોક્ટરએ કહ્યા મુજબ રિપોર્ટ કરાવ્યા અને તેમાં ટાઈફોઇડની બોર્ડર લાઈન આવી. ડોક્ટરે દવા આપી પરંતુ ચિ. ઈશાએ દવા પીવાનું તેમજ જમવાનું સાવ લગભગ બંધ કરી દીધું. છેલ્લા બે દિવસ-રાતે સતત પેટમાં દુઃખવાની ફરિયાદ ચાલુ રાખી અને આખી રાત જાગી. અમો સૌ કુટુંબીજનો પણ ચિંતીત થયા, ફરીવાર ડોક્ટરને બતાવ્યું અને ત્યારે ડોક્ટરે પણ સ્પષ્ટ કહ્યું દવા તેમજ પાણી વધારે માત્રામાં આપવા ખૂબ જરૂરી છે. નહીં તો હોસ્પિટલમાં દાખલ કરી સારવાર કરવી પડશે. ચિ. ઈશાની નાજુક પરિસ્થિતિ જોતાં તેને હોસ્પિટલમાં રાખી સારવાર આપવી પણ ખૂબ જ કઠિન હોય તેમ લાગ્યું. સતત ગુરુદેવના જપ ચાલુ રાખી ઘરેથી જ સારવાર ચાલુ રાખી. તો ૧૬ ઓગષ્ટના રોજ ગુરુદેવના આશીર્વાદ માટે શ્રી લાલુભાઈને ફોન કર્યો તેઓએ જણાવ્યું કે, ગુરુદેવ લંડન (લેસ્ટર) છે. આવતીકાલે બપોરે ગુરુદેવ સાથે લગભગ બપોરના ૧-૩૦ વાગ્યે વાત થશે ત્યારે ચિ. ઈશાની વાત કરીશ. તા.૧૮મી ઓગષ્ટના રોજ બપોરે ચિ. ઈશા થોડી વાર સૂતી હતી ત્યારે અચાનક ઉઠી ઉંઘમાં અઢહાસ્ય કરવા લાગી અને **દવા નહીં પીવા દઉં** તેમ બોલવા માંડી. આ શબ્દો સાંભળી અમો ને શંકા ગઈ કે, કદાચ ચિ. ઈશા કોઈ મેલી નજર નીચે આવી ગઈ હશે. તુરત જ શ્રી લાલુભાઈના સંપર્ક કર્યો અને ગુરુદેવના લંડન ના ફોન નંબર મેળવ્યા. હરહંમેશ ગુરુદેવ તેમના સ્નેહ નીતરતા સ્વરમાં ચિ.ઈશા વિશે સૂચન આપી પૂનમનું જળ આપવા સૂચના કરી આશીર્વાદ આપ્યા અને ગુરુદેવે અમોને કહ્યું કે ચિ.ઈશાને ગળાની તકલીફ છે તે સિવાય કશું જ નથી અને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવાની કે ઈન્વેક્શન આપવાની કોઈ જરૂરિયાત નથી અને પૂનમનું જળ આપવાનું કહ્યું. પૂનમનું જળ ઘરમાં ન હોવાનું અમોએ ગુરુદેવને જણાવ્યું. ગુરુદેવે અમદાવાદથી મંગાવવાનું જણાવ્યું. જોગાનું જોગ તેજ રાત્રે મારો કઝીન કે જે અમદાવાદમાં રહે છે તેઓ દ્વારા પૂનમનું જળ મેળવી તેજ રાત્રે રાજકોટ પહોંચાડ્યું. બસ પછી તો વાત જ શું કરવી. જળ આવતા જ ચિ. ઈશા લગભગ નાની ધ્યાલી જળ પી ગઈ. આશ્ચર્ય એ થયું કે ચિ. ઈશા છેલ્લા બે દિવસથી બે ચમચી પણ પાણી પીતી ન હતી તે આટલું જળ પી ગઈ. બસ પછી તે રાત્રીથી ચિ. ઈશાને રાહત થવાનું ચાલુ થઈ ગયું.

પૂજ્ય ગુરુદેવને કોટી કોટી વંદન. આપના આશીર્વાદ અમો પર સતત વરસતા રહે તેવી અભ્યર્થના.

કાંતિલાલ એમ. ઠક્કર

(૨)

મારી જિંદગીમાં ગુરુદેવની કૃપાથી થયેલ અનુભવની હું આજે વાત કરવા માંગું છું.

મારું સમગ્ર કુટુંબ અને ૧૯૭૯ થી ગુરુદેવના સાનિધ્યમાં છે. મારા પિતાશ્રીએ ૪૦ વર્ષ સુધી ગુજરાત રાજ્ય સરકારના રેવન્યુ ખાતામાં ફરજ બજાવેલ હતી. મારા પિતાશ્રીએ અમે નાના હતા ત્યારથી એક સૂત્ર આપેલું હતું કે, “શક્ય હોય ત્યાં સુધી શાસ્ત્રીજી પાસે મુશ્કેલી તથા પ્રશ્નો લઈને ન જવું. માત્ર આશીર્વાદ જ લેવા તથા શાસ્ત્રીજીને તેમની સાધનામાં ક્યારેય અડચણરૂપ ન થવું.”

હવે મૂળ વાત ઉપર આવું. મારી મોટી બેબીનો જન્મ તા. ૧૮-૧૨-૧૯૯૭માં થયેલ. તે માત્ર બે મહિનાની હતી ત્યારે જ તેને બ્રોકાઈન્ટીસ થયેલ હોવાથી પ્રિતમનગર ડો. હસમુખ શાહ (પીડીયાટ્રીશીયન) ની હોસ્પિટમાં દાખલ કરવામાં આવેલ. ડો. હસમુખ શાહ રોજના ૨૦૦ બાળકોની ઓ.પી.ડી. કરે છે. મારું ઘર કુટિરથી એકદમ નજીક જ છે. ત્યારબાદ બેબીને દર બે મહિને હોસ્પિટલમાં લઈ જવી પડતી અને તેને સીવીઅર બ્રોકાઈન્ટીસના એટેક આવતાં જેથી દવાઓ ઉપરાંત નેબ્યુલાઈઝર પણ આપવું પડતું. આવી રીતે તા. ૧૮-૧૨-૯૭ થી તા. ૨૦-૯-૦૬ સુધી એવરેજ દર ત્રણ માસે તેને આવા એટેક આવતાં હોવાથી વારંવાર દવાઓ તેમજ હોસ્પિટલાઈઝ કરવી પડતી હતી. ડોક્ટરો માત્ર એવું જ કહેતાં હતા કે અમદાવાદનું વાતાવરણ આવું હોવાથી બેબીને ‘અસ્થમા’ થઈ જાય છે. આ દરમિયાન એલોપથી, હોમીયોપેથી તથા આયુર્વેદિક દવાઓ પણ બહુ જ કરાવી છતાં કોઈ જ ફરક પડતો ન હતો.

૨૦૦૬ની સાલમાં એક જ વર્ષમાં બેવાર હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવી પડી હતી તથા તેનું વજન ૮ વર્ષની ઉંમરે ૪૦ કિ.ગ્રા. થઈ ગયું હતું. આ દરમિયાન તેનો સ્કૂલમાં પણ એકેડેમીક રેકોર્ડ ૧ થી ૩માં જ રેન્ક આવતો હતો. તે રેન્કમાંથી પાછળ પડવા માંડી હતી. તેનો સ્વભાવ પણ ચીડીયો તથા જીદી થઈ ગયો હતો.

મારા મોટાભાગના મિત્રો એમ.ડી. અને એમ.એસ. થયેલા છે તથા આપણા જ વિસ્તારમાં તેઓ પોતાના ક્લીનીક ધરાવે છે. એક દિવસે મારા મિત્રના દવાખાને બેબીને લઈને બેઠો હતો. તરત જ મારા ડોક્ટર મિત્રએ બેબીને જોઈને કીધું કે આને કોઈ રોગ છે ? આ આટલી બધી જાડી કેમ છે ? કોઈ દવાઓ ચાલે છે ? આની ફાઈલ મને બતાવજે. બીજા દિવસે ફાઈલ બતાવી ત્યારે તે જોઈને મારો મિત્ર અચંબામાં આવી ગયો. બેબીને જન્મથી અત્યાર સુધી બેબીને B-zone , વાયસોલીન, ઓમનાકોર્ટીલ જેવા સ્ટીરોઈડ આપેલ છે. જેથી તેનું વજન વધે છે. બહેનજી, મારા મિત્રએ તેને બોમ્બે સારા હોસ્પિટલમાં લઈ જવાનું સૂચન કર્યું નહિંતર આ બેબીને મોટી ઉંમર પછી ઘણાં શારીરિક તકલીફો થશે. હું એકદમ ગભરાઈ ગયો. હવે એક જ સહારો હતો કે ગુરુદેવ સમક્ષ જવું.

તા. ૨૦-૯-૦૬ના રોજ નિલોધામાં પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ પાસે બેબીને લઈને ગયો. ગુરુદેવ સમક્ષ માત્ર બે મિનિટમાં જ બધી વાત કરી. ગુરુદેવે એક નાનો ઉપચાર કીધો જે આજદિન સુધી ચાલુ છે. તેમ પૂજ્યશ્રીએ કહ્યું કે, **હવે બધું મટી જશે.** આજે તે વાતને ૧૭ માસ થયાં. ગુરુદેવના આશીર્વાદથી જે દર બે માસે હોસ્પિટલ જવું પડતું હતું તે હવે બિલકુલ બંધ થઈ ગયું છે. જે ડોક્ટરો એમ કહેતાં હતા કે, આના માટે જિંદગીભર દવા લેવી પડે. ગુરુદેવના આશીર્વાદ અને કૃપાથી હાલમાં એકપણ દવા અસ્થમા અંગેની ચાલતી નથી તથા તે સંપૂર્ણ રોગમુક્ત થઈ ગઈ છે.

હવે અફસોસ માત્ર એટલો જ થાય છે કે, ગુરુદેવ આપણને બધું જ આપે છે. આ ઉંમરે આપણાં માટે શ્રમ કરે છે. પરંતુ આપણે તેમને કશું જ આપી શકતાં નથી. પૂજ્ય ગુરુદેવ, કુસુમબા તથા બહેનજીને પ્રણામ. મારી કંઈ ભૂલ થઈ હોય તો ક્ષમા આપશો.

— કમલેશ પુરોહિત

તા. ૦૭-૦૯-૨૦૦૭ પ.પૂ. ગુરુદેવનો ૭૬મો જન્મ દિવસ (માનવતા દિન પર્વ)

(૬)

“ખુલ્લી કિતાબ”

છોંતરેયે શાહી છટા, ને કુમાર ચાલે ચાલો છો તમે,
પાનખરને વસંત બનાવી, સદાય એમાં મ્હાલો છો તમે,
આયખું, આંકડાઓની ગણતરી, માનવીયે કેવી કરામત કરી છે
મહામાનવ થઈ, અગણિત આયખાંની, તમે કેવી મરામત કરી છે.

ટહુક્યા હશો તમે કેવું ! ‘મા’ને પોકારવા કે આંગણે મોરનાં પગલાં થયા,
મહેંક્યા હશો તમે કેવું ! ‘મા’ને સત્કારવા કે રસ્તે ફુલોના ઢગલા થયા.
ખુલ્લી છે કાયમ કિતાબ મારી જિંદગીની ને તેથી જ તો ખીલું છું હું પુરબહારમાં
મળવા એક દિ આવે ‘મા’ એ મરજી એની મારી તો રોજની છે આવન-જાવન એના
દરબારમાં જોયું ખોલીને તો કિતાબને પાને પાને ફુલોના અવશેષ મળ્યા
ઓળખવા મથ્યો મહેંકને તો પાંખડીએ-પાંખડીએ આંગળીઓનાં નિશાન મળ્યાં
સ્નેહ-સ્પર્શ પછી તો વારંવાર એ ટેરવાંનો ને ‘મા’નાં એંધાણ મળ્યાં.
સત્સંગ - સભા ‘રાજયોગી’ની ને રસકટોરો ભરી બેઠા પણ એ અમૃતરસ ચાખનાર
કેટલા ? પસલીભાર ચાખો તો માનું બાકી છોડી જવાને સભા, હજાર છે બ્હાનાં
તમનેય મળી જશે કોક બ્હાનું.

ૐ મા ૐ

ગુરુકૃપા હિ કેવલમ્
રમેશ બારોટ

(૭)

રાજવાણી

(૧) મનુષ્યનું સૌંદર્ય તેની માનવતામાં રહેલું છે.

અંક - ૪૬

એપ્રિલ-૦૭

મનુષ્યનું સૌંદર્ય તેની માનવતામાં વસેલું છે, તેના સદ્ગુણોમાં વસેલું છે. મનુષ્ય ગમે તેટલો સ્વરૂપવાન હોય પરંતુ માનવતાનો અભાવ હોય તો તેનાં બાહ્ય સૌંદર્યની કોઈ જ કિંમત નથી. આત્માના, આંતરિક સૌંદર્ય પર જ સાચું સૌંદર્ય નભે છે.

સદ્ગુણોની ઉપેક્ષા કરીને બાહ્ય સૌંદર્ય વધારવાનો કોઈ જ અર્થ નથી. બાહ્ય સૌંદર્યની સાથે સાથે આંતરિક સૌંદર્યનો વિકાસ કરવામાં આવે તો સામાન્ય મનુષ્ય પણ મહામાનવ બની શકે છે. શરીર સૌંદર્ય, સ્વાસ્થ્ય, સ્વચ્છતા અને મર્યાદા સભર સુંદરતા માટે લેવામાં આવતી શારીરિક કાળજી જરૂરી તો છે જ પરંતુ તેનું અમર્યાદિત પ્રદર્શન વ્યક્તિને અધોગતિની ગતિમાં ધકેલી શકે છે. વર્તમાન યુગમાં સાંપ્રત સમયમાં આપણે આત્મસૌંદર્યની ઉપેક્ષા કરીને દેહસૌંદર્ય વધારવામાં જ રચ્યાપરચ્યા રહીએ છીએ. દેહ તો ક્ષણભંગુર છે, નાશવંત છે તો તેના માટે આટલો બધો સમય વેડફવાનો, સૌંદર્ય સ્પર્ધાઓ યોજી મર્યાદા ઓળંગવાનો કોઈ અર્થ નથી. રૂપની છાયામાં શેતાનનો વાસ છે. આ સત્યને ક્યારેય વિસારવું નહિ. બાહ્ય રૂપની પાછળ ઉત્તેજના, કામવૃત્તિ ઉપજે છે, કામમાંથી ક્રોધ જન્મે છે અને ક્રોધ સૌંદર્યનો દુશ્મન છે. ક્રોધથી સૌંદર્યમાં ઓટ આવે છે.

દેહસૌંદર્યમાં યુવાનીની ભરતી પછી વૃદ્ધાવસ્થાની ઓટ આવે છે, જ્યારે આત્મસૌંદર્યમાં ક્યારેય ઓટ આવતી નથી. સરોવરના શીતળ જળની જેમ સદાય સ્વસ્થ અને સુંદર રહે છે, શાશ્વત રહે છે. દેહ સૌંદર્ય તો જીવનના અંત સાથે નાશ પામે છે. જ્યારે આત્મસૌંદર્ય તો દિન-પ્રતિદિન વધતું જ રહે છે અને એની સુવાસ ચોમેર પ્રસરાવતું રહે છે. મહાત્મા ગાંધીજી પાસે આત્મસૌંદર્યનો ભરપૂર ખજાનો હતો. તેથી તો તેઓશ્રી શાશ્વત જીવનની સુવાસ પ્રસરાવી રહ્યાં છે. સોક્રેટીસ પાસે વિચાર માધુર્ય હતું.

મહાન પુરુષો પોતાના શુભ ચારિત્ર્યના સૌંદર્ય અને સદ્ગુણો વડે જ સ્વર્ગીય વાતાવરણ સર્જી શકે છે. તેમની ઉપસ્થિતિથી જ સમગ્ર વાતાવરણમાં આનંદ, ઉત્સાહનો માહોલ સર્જઈ જાય છે, વ્યક્તિની વિદ્વતા કે મહાનતાને તેના રૂપ કુરૂપ સાથે કંઈ જ સંબંધ નથી. રૂપની સાથે ગુણ ન હોય તો રૂપનો કોઈ જ અર્થ નથી.

આત્મ સૌંદર્યને વધારવા માટે, નિખારવા માટે પ્રેમ, નિખાલસતા, ઉદારતા, પ્રસન્નતા, વિશ્વાસ, સરળતાના પ્રસાધનો જરૂરી છે. સદ્ગુણો અને શુદ્ધ ચારિત્ર્યથી જ વ્યક્તિ માનનો અધિકારી બની શકે છે.

શરમ-લજ્જા એ સ્ત્રીઓનો સાચો શણગાર છે. કુદરતી બક્ષિસ છે. જીવે સદ્ગુણોના શણગાર સજીને પ્રીતમ ધ્યારા પરમાત્માને વરવાનું છે. જીવે ક્યા ક્યા સદ્ગુણોના શણગાર સજવાના છે ?

૧. હાથને શણગારો - દાનથી, સેવાથી.
૨. પગને શણગારો - તીર્થટન, સંતસમાગમ, સેવાથી.
૩. કાનને શણગારો - પ્રભુનામ શ્રવણ, સંતવાણી, સત્સંગથી.
૪. આંખોને શણગારો - પ્રભુ દર્શન - સંત દર્શનથી.
૫. કાયાને શણગારો - પરોપકારથી, સેવાથી, સદ્ગુણોથી, શુદ્ધ ચારિત્ર્યથી.
૬. મુખને શણગારો - પ્રભુ નામ સ્મરણ, મંત્રજાપ, સાત્ત્વિક મધુર વાણીથી.

આમ, શરીરના વિવિધ બાહ્ય અંગોને સાત્ત્વિક પ્રસાધનોથી શણગારીશું અને આંતરિક સૌંદર્યને સદ્ગુણો, વિવેક, વિનય, વિનમ્રતાના પ્રસાધનોથી શણગારીશું તો જીવનની સુવાસ ચિરંજીવી બનાવી શકાશે.

(૨) જીવનયાત્રામાં શ્રમનું મહત્ત્વ

અંક - ૪૭

મે - ૨૦૦૭

શરીરને જેટલા પ્રમાણમાં શ્રમ કરવું રાખીશું તેટલા પ્રમાણમાં તે પ્રકુલ્લિત રહેશે, તંદુરસ્ત રહેશે. રોજ વપરાતી વસ્તુ ચકચકિત રહે છે, પરંતુ વસ્તુને પડી રહેવા દર્દીએ ત્યારે તેના પર ધૂળ, કાટ ચટ્ટી જાય છે. આપણા શરીરનું પણ તેવું જ છે. શ્રમ વગરનું શરીર રોગનું ઘર બની જાય છે.

જે વ્યક્તિ શ્રમ કર્યા વગર આળસુની જેમ બેસી રહે છે. તેમનું શરીર કાટની જેમ જલ્દી ખવાઈ જાય છે. પ્રવૃત્તિશીલ શરીર જ પ્રકુલ્લિત રહી શકે છે. શ્રમિક ખેડૂતો અને મજૂરોના શરીર માંસલ અને તંદુરસ્ત હોય છે.

શ્રમનો દીપક અવિરતપણે સતેજ રાખવામાં આવે તો શંકા, શોક, નિરાશા, ક્રોધ, પ્રશ્નાતાપ જેવા અનેક દુર્ગુણો ઉદ્ભવી શકશે નહિ. શ્રમનો દીપક બુઝાવી દેવામાં આવશે તો આ દુર્ગુણોની સાથે સાથે રોગના શત્રુઓ શરીર અને મનને ઘેરી લેશે અને નિરાશાની ગર્તમાં ઘડેલી દેશે. ઉદમ વિનાનું જીવન માનવીને પ્રતિપણે મૃત્યુભણી ખેંચી જાય છે. શરીર ઘસાવાનું કારણ પ્રવૃત્તિ નહિ પણ નિવૃત્તિ છે.

નોકરીમાંથી નિવૃત્ત થયેલા કેટલાય કર્મચારીઓ પ્રવૃત્તિના અભાવે, શ્રમના અભાવે રોગગ્રસ્ત થાય છે અને મૃત્યુને વરે છે. માનસિક રીતે વ્યસ્ત રહેનાર વ્યક્તિએ પણ શારીરિક શ્રમ તો કરવો જ જોઈએ. કસરત, યોગાસનો, પ્રાણાયામ કે નિયમિત ચાલવાનું રાખવાનો નિયમ બનાવવો જોઈએ.

કોઈપણ કામની બાબતમાં એક વસ્તુ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી કે, “અમુક કામ મને નહિ ફાવે” તેવું ક્યારેય માનવું નહિ. એક વખત ઉત્સાહ દાખવી પૂરી નિષ્ઠાથી કામ કરવા માંડીએ એટલે તે કામમાં રસ જાગવા માંડે છે, તે કામમાંથી જ નવી ક્ષિતિજો ઉદ્ભવતી જાય છે અને કામ કરવાનો ઉત્સાહ વધતો જાય છે, પછી તો અઘરું કામ પણ સહેલું લાગવા માંડે છે. કામને જીવંત અને ચિરંજીવ બનાવવું હોય તો આપણે પૂરી નિષ્ઠાથી મદ્યપૂર્વક એ કામ કરવું

જોઈએ. કોઈપણ કામ નાનું કે મોટું નથી. દરેક કામનું મહત્ત્વ છે. સફાઈ કામ ન થાય તો રોગ ફાટી નીકળે, બિમારી વધે, ઘર, ઓફિસ કે ઇંદા રોજગારના કામમાં વિક્ષેપ પડે. આર્થિક વિકાસ ન થાય. દરેક વ્યક્તિએ પોતાની ક્ષમતા અનુસાર દરેક કાર્ય કરવામાં તત્પરતા દાખવવી જોઈએ. શારીરિક માનસિક અને બૌદ્ધિક કામનો ત્રિવેણી સંગમ રચનાર વ્યક્તિ હંમેશા સર્વાંગી તંદુરસ્તી સાચવી શકે છે. ઉત્સાહથી શ્રમ કરો, કામ કરો અને જીવનયાત્રાનું ધ્યેય હાંસલ કરો.

(૩) નિરંતર અભ્યાસની આવશ્યકતા

અંક-૪૮

જૂન-૨૦૦૯

સુખ, સમૃદ્ધિ અને સફળતાનું શિખર સર કરવું હોય તો જીવનમાં નિરંતર અભ્યાસને અપનાવો. ઉત્સાહભેર, નિરંતર અભ્યાસથી શક્તિનો સંચાર થતો જશે અને એક દિવસ પ્રચંડ શક્તિનો સ્ત્રોત વહેવા લાગશે. ઉત્સાહભેર ફરજની રૂએ કરવામાં આવતી એકની એક ક્રિયા આદત બની જાય છે અને પછી તે જીવનના અનિવાર્ય - રૂટિન કાર્યની જેમ વણાઈ જાય છે.

શરૂઆતમાં ચાલતાં શીખતું બાળક વારંવાર પડી જાય છે પરંતુ ચાલતા શીખી ગયા પછી તેને પડવાનો ડર લાગતો નથી. વગર પ્રયત્ને, અનાયાસે તે ચાલી શકે છે, દોડી શકે છે. સતત અભ્યાસથી બાળકમાં આત્મવિશ્વાસ જાગૃત થાય છે. વારંવાર કરવામાં આવતી એકની એક ક્રિયા સરળ બની જાય છે અને થોડી મહેનતે, ઓછા સમયમાં સારી રીતે કરી શકાય છે.

“લખતા લહિયો થાય અને ભણતાં પંડિત બનાય.” અભ્યાસથી માણસ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. વળી, સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવા માટે દ્રઢ મનોબળ, સંકલ્પશક્તિ, અને નિરંતર અભ્યાસની આવશ્યકતા છે. નાસીપાસ થતાં કે આળસથી અભ્યાસ કઠિન લાગતાં છોડી દઈએ તો સુખ, સમૃદ્ધિ અને સફળતાથી વંચિત રહી જવાય છે. સ્વપ્ના અધૂરા રહી જાય છે.

જીવનમાં સારી ટેવ કે ખરાબ ટેવ પડવી તે પણ સંગ અને અભ્યાસનું જ પરિણામ છે. સત્સંગ અને વિવેકથી વિચાર કરીને સારી ટેવોનો, સદ્ગુણોનો જ નિરંતર અભ્યાસ ચાલુ રાખીએ તો જ જીવનમાં સિદ્ધિ અને સફળતા પ્રાપ્ત કરી શકાશે.

આધ્યાત્મિક પંથે પ્રગતિ સાધવી હોય તો નિરંતર સત્સંગ. સ્વાધ્યાય અને સેવાના ક્ષેત્રમાં જ રહેવાની આદત પાડવી જોઈએ. મનની મલિનતાને ઘોવા માટે મંત્રજાપ, નામસ્મરણમાં જ મનને પરોવી રાખવું જોઈએ. અજપાજપ પણ અભ્યાસથી જ થઈ શકશે. મનને વિચારોના વંટોળમાંથી વાળવાનો એક જ ઉપાય છે મનને મંત્રમાં - નામસ્મરણમાં પરોવી દઈએ, તનને માનવ સેવામાં સમર્પિત કરી દઈએ અને ઇનનો સાત્વિક માર્ગે સદ્ઉપયોગ કરીએ.

(૪) વર્તન અને વ્યક્તિત્વ

અંક-૪૯,

જુલાઈ-૨૦૦૯

લોકો આપણને યાદે છે કે તિરસ્કારે છે એનો આધાર આપણા વર્તન ઉપર છે. આપણું વર્તન આપણને ઊંચે ચડાવે છે અને નીચે પણ ગબડાવે છે. આપણા વિકાસ, ઉદ્ધર્વગમન, વિનાશ કે અદ્યોગતિનો આધાર આપણા વર્તન પર નિર્ભર છે.

આપણું વર્તમાન આપણા સ્વભાવમાંથી ઉતરી આવે છે. ઈર્ષ્યા, ક્રોધ, ચિડીયાપણું, વગેરે સ્વભાવ ધરાવતી વ્યક્તિને હંમેશા દરેક વસ્તુમાં અસંતોષ જ વર્તાય છે. આડોશ, પાડોશ કે સગાંઘાલામાં પણ આવા સ્વભાવને કારણે અળખામણાં થઈ જાય છે. વણનોતર્યા ઝઘડા વહોરી લેવાની એક આદત પડી જાય છે.

આપણું વર્તન, આપણો સ્વભાવ સુધારવો એ આપણા હાથની વાત છે. વિવેકને વિકસાવવાથી વર્તનને સુધારી શકાય છે. શહેરી સમાજમાં અને હવે તો ગામડાંઓમાં પણ એટીકેટ - સ્વભાવને, સારા વર્તાવને સ્વીકારવામાં આવે છે. કેવી રીતે બેસવું, બોલવું, છીંક ખાવી, ઉઘરસ ખાવી, છીંકવું, થૂંકવું, કચરો નાખવો આ બધા વર્તનમાં સભ્યતાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

આપણે કેવું વર્તન કરવું જોઈએ ? આપણું વર્તન બીજાને દુભાવનારું નીકળે એ આપણને યોગ્ય લાગે તો પણ તે ક્ષમ્ય નથી. આપણા વર્તનમાં આપણા આંતરવ્યક્તિત્વની પરખ થયા વગર રહેતી નથી. હસતુ મુખ, પ્રેમાળ અમી નીતરતી આંખ, સરળ હાવભાવ બીજાના દિલ જીતી શકે છે.

સંતો, સજ્જનો, સમાજની મહાન વિભૂતિઓની લોકચાહનાની ગુરુચાવી તેમનું નિર્મળ નિખાલસ અને પ્રેમાળ વર્તન અને વ્યક્તિત્વ જ છે.

આપણી સફળતા, નિષ્ફળતા, પ્રિયતા, અપ્રિયતાનો આધાર આપણા રોજરોજના વર્તાવ પર રહેલો છે. આવી સમજ અને હકીકતને આપણે ધ્યાનમાં રાખીએ તો આપણે આપણાં વર્તનને આપણા નિયંત્રણમાં રાખી શકીએ.

(૫) કરુણાનું ઝરણું વહાવીએ

અંક - ૫૦

ઓગષ્ટ - ૨૦૦૭

સંતો અને સામાન્ય માણસોનો બાહ્ય દેખાવ તો એક સરખો જ હોય છે તો પછી બંનેમાં ફેર શું છે ? ફેર છે બંનેના મદ્યની ભાવનાનો, સંતોનું મદ્ય કરુણાથી ભરેલું છે. માનવનું મદ્ય શુષ્ક સ્વાર્થી કૂરતાથી ભરેલું હોય છે.

સંતોએ પ્રબળ પુરુષાર્થથી તપથી, સેવાથી, સત્સંગથી, કૂરતાના કાળમીંટ પથ્થરોને ભેદી - તોડી નાખીને કરુણાનું ઝરણું પ્રગટાવ્યું છે. સામાન્ય માણસ સંસારની સ્વાર્થી પળોજણોમાં ઘેરાયેલો છે. નિષ્ક્રીય બની ગયો છે. તેના મદ્યમાં પણ કરુણાનું ઝરણું તો છે જે પરંતુ સ્વાર્થના કાળમીંટ પથ્થરને ભેદવા માટે પુરુષાર્થ કરવો પડે, સ્વાર્થ છૂટી જાય, નિઃસ્વાર્થ ભાવ પ્રગટે તો કરુણાનું ઝરણું આપોઆપ જ વહેવા લાગે અને જ્યાં જ્યાં કરુણાનું ઝરણું વહે છે ત્યાં સ્વર્ગીય વાતાવરણ ખડું થાય છે.

આપણા ભારતના રાષ્ટ્રદેવજના અશોકચક્ર છે. જે ધર્મનું પ્રતિક છે. કલિંગ દેશ જીત્યા

પછી નરસંહાર જોઈને અશોક રાજાનું દિલ દ્રવી ગયું. નિરાધાર સ્ત્રી - બાળકોને જોઈને તેને ભારે દુઃખ થયું અને તે દુઃખની સાથે જ તેના મદ્યમાં રહેલો કૂરતાનો કાળમીઠ પથ્થર ભેદાઈ ગયો અને કરુણાનું ઝરણું વહેવા લાગ્યું, યુદ્ધ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી.

બીજાના દુઃખો જોઈને મનમાં દુઃખની લાગણી થાય તો સમજી લેજો કે મદ્યમાં કરુણાનું ઝરણું વહી રહ્યું છે. દીન-દુઃખીઓની સેવામાં દોડી જાવ. તન, મન, ધનથી મદદ કરો. સેવા કરો. સંસારમાં કિંમતીમાં કિંમતી જો કોઈ ચીજ હોય તો તે કરુણાથી ભરેલું મદ્ય જ સંસારની સર્વશ્રેષ્ઠ દોલત છે. પ્રભુને પામવા માટે, પ્રભુની કૃપાશિષ મેળવવા કરુણાસભર મદ્યથી દીન દુઃખીઓની સેવા કરો, દયાભાવ રાખો.

(૬) પરમના સતત સ્મરણની અનુભૂતિ

અંક - ૫૧

સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૯

પરમનું સતત સ્મરણ, સાનિધ્ય સેવનાર વ્યક્તિ જીવનની આફતો, અંધકાર, સમસ્યાઓને સુલઝાવી સરળ બનાવી, જીવનમાં વ્યાપેલા અંધકારને પ્રકાશમાં પરિવર્તિત કરી શકે છે.

મારા જીવનના પ્રસંગમાં જંગલ માટે પસાર થતાં લૂંટારાઓએ મને લૂંટવાના પ્રયાસો કર્યા. મેં પણ મારી વસ્તુઓ તેમને આપવા માંડી. લૂંટારૂઓના સરદારના કાનમાં ગેબી અવાજ સંભળાયો કે “આ તો માતાજીનો ભક્ત છે.” મને પૂછ્યું કે “તું માતાજીનો ભક્ત છે ?” મેં હકારમાં જવાબ આપ્યો અને લૂંટારૂઓએ મને મારી વસ્તુઓ પાછી આપી દીધી અને જવાનું જણાવ્યું, પરંતુ મારી વિનંતી માન્ય રાખીને મને ગામના પાદર સુધી મૂકી ગયા.

બાળકનું જેવી રીતે માતાપિતા ધ્યાન - સંભાળ રાખે છે તેવી જ રીતે શરણાગત ભક્ત બાળની પરમાત્મા, માતાપિતા, સગાં સહોદર બનીને સંભાળ રાખે છે.

આપણી બુદ્ધિ સાથે મદ્યમાં રહેલી શ્રદ્ધાને ભેળવી દર્દએ તો અંધકારમાં પ્રકાશ પથરાઈ જાય છે. ક્રોધ દયામાં, ક્ષમામાં પલટાઈ જાય છે. ખૂની મુનિ બની જાય છે. સાત્ત્વિક જીવન, વાણી વર્તન અને વ્યવહારની એકરૂપતા અને સરળ જીવન વ્યવહાર પરમાત્માને પસંદ છે. પરમની પસંદગીમાં પાસ થવાનો અભિગમ અપનાવીએ તો જ પરમના પ્રીતિ પાત્ર બની શકીએ.

આપણી દરરોજની પ્રાર્થનામાં કંઈક માગવા માટે નહિ પરંતુ વિશ્વનિયંતાના ખોળામાં મસ્તક મૂકીને નિર્ભય અને હળવાફૂલ બનવાનો આયાસ જ હોવો જોઈએ.

(૭) જીવનમાં આનંદ માણવાની આદત પાડીએ

અંક : ૫૨

ઓક્ટોબર - ૦૯

જીવનને સારાં અને સાત્ત્વિક કાર્યોથી શોભાવવાનું જેટલું આવશ્યક છે તેટલું જ આવશ્યક છે જીવનને નિર્દોષ રંગ મસ્તીથી સજાવવાનું, નિખારવાનું, આપણે જીવનમાં હળવી, નિર્દોષ મસ્તી માણવાની આદત પાડવી જોઈએ. મસ્તીથી જીવનમાં હળવાશ અનુભવાય છે.

નવરાશનો સમય હોય, વેકેશનના કે રાજના દિવસો હોય અને સાંજના સમયે બાળકો સાથે કે એકલાં બગીચામાં નદી, સરોવર કે દરિયાકિનારે ફરતાં હોઈએ, મઝા માણતાં હોઈએ, રમતાં હોઈએ, કુદરતનો ખોળો ખૂંદતા હોઈએ કે કુદરતના ઐશ્વર્ય માણતાં હોઈએ ત્યારે કેવો અલૌકિક આનંદ, કેવી હળવાશ અનુભવાય છે.

બાળકોને લપસણી ખાતાં, હીંચકો ખાતાં કે અન્ય રમત રમતાં જોઈને આપણને પણ તેમાં જોડાઈ જવાનું મન થાય છે. આવે સમયે જો મનની મર્યાદા છોડીને, બાળકો સાથે જઈએ તો આપણે પણ બાળક જેવા હળવાફૂલ મસ્તીસભર બની જઈએ.

જીવનમાં મસ્તી માણવી હોય તો હળવાફૂલ જેવાં બનીને, વર્તમાન જીવનને, હોદ્દાને પોઝીશનને ઘડીભર ભૂલી જવું પડશે. લોકોની પરવા કર્યા વગર “રમશે તો ગમશે” ઉક્તિને વળગી રહીએ. આવો મનોભાવ કેળવવાથી કોઈપણ સમસ્યા આપને હળવી કે સામાન્ય લાગશે.

તણાવયુક્ત જીવનવ્યવહાર અને સંસારમાં હતાશા, નિરાશા, ચિંતા અને તેમાંથી નિપજતા વિવિધ રોગોને આમંત્રણ આપવું ન હોય તો દિવસનો અમુક સમય અને સપ્તાહનો અમુક દિવસ ફક્ત, મસ્તી માટે જ ફાળવવો.

ઓફિસ, ઈંદો કે કામને તેની જગ્યાએ જ રહેવા દો. તેને ઘરમાં લાવશો જ નહિ. ઘરનો સમય આનંદમસ્તીથી કુટુંબ સાથે જ માણો. આપણે એક વખત નિયમ બનાવીએ અને આદત પાડીએ એટલે આદતનો કેફ ચઢ્યા વગર રહેતો જ નથી. મસ્તી માણવાની આદત પાડીશું તો તે આદત આપણને આગવો આનંદ પૂરો પાડશે અને ઉપાધિઓમાંથી મુક્ત કરી દેશે. સ્વસ્થ અને સ્વાસ્થ્યયુક્ત મસ્તીસભર જીવન જીવવા માટે કુદરતના સાનિધ્યમાં રહેવાની અને હળવાશથી જીવન જીવવાની આદત અપનાવીએ.

ઉંમરનો, પદ પ્રતિષ્ઠા અને મોભાનો ભાર અને ભ્રમ આપણને મસ્તીના માહોલમાં મહાલતાં અટકાવે છે. આપણા ભ્રમને જો આપણે ભાંગી નાંખીએ, અવગણીએ અને સાત્વિક આનંદની પ્રત્યેક પળને માણી લઈએ, મસ્તીના માહોલમાં ઝૂમી લઈએ અને જીવનને સાચા અર્થમાં માણી લઈએ. બાળકો, યુવાનોની રમતમાં, ઉત્સવોની ઊજવણીમાં હળવાં બનીને ભાગ લઈએ, ભળી જઈએ અને આનંદના અમૃતનું રસપાન કરીને જીવનને ચેતનવંતુ બનાવીએ.

(૮) આનંદમાં જ રહીએ

અંક-૫૩

નવેમ્બર - ૦૭

જીવનમાં સાચો આનંદ મેળવવો હોય તો વર્તમાનમાં જ જીવતાં શીખીએ. ભૂતકાળને યાદ ન કરીએ, વાગોળીએ નહિ, અને ભવિષ્યની ચિંતા ન કરીએ. વર્તમાનને આનંદથી, પ્રસન્નતાથી સજાવી લઈએ.

આનંદ લૂંટવા માટે, આનંદયુક્ત વાતાવરણ બનાવવા માટે મનને રાગ દ્વેષ અને ચિંતામુક્ત કરવું પડે. ઘણા માણસો સમય ન મળવાની બૂમો પાડે છે, પૈસો ન હોવાની

હેયાવરાળ કાઢે છે. મોટાભાગનો આપણો સમય ખોટી ચિંતાઓ કરવામાં અને બહાના બતાવવામાં પસાર થઈ જાય છે.

સામાન્ય રીતે અત્યારના શહેરી વાતાવરણમાં ધમાલિયા જીવનમાં માણસની પરિસ્થિતિ અને વિચારસરણી એવી છે કે આખો દિવસ નોકરી ધંધામાં, ઘન ઉપાર્જન કરવામાં પસાર થઈ જાય છે. સાંજે ધંધાનું ટેન્શન લઈને ઘરમાં આવે, ફોન અને મોબાઈલના રણકાર સાથે જમવાનું પતાવી દે. રાતે ચિંતા સાથે જ સૂઈ જાય છે. પત્નિ, બાળકો, ઘરનાં વડીલો સાથે વાતો કરવાની હળવી પળોની મઝા માણવાનો સમય જ રહેતો નથી. સવારે ઉઠીને પાછી એ જ ઘટમાળ “જુવાનીમાં કમાઈ લઈએ, ઘડપણમાં આરામથી જીવીશું.” આવા ધ્યેય સાથે આખી યુવાની ટસરડો કરવામાં વીતાવે છે. પરિણામે જીવનનો સાચો આનંદ માણી શકાતો નથી. વળી ઘડપણમાં સ્વાસ્થ્યની શું ગેરંટી ? ઘડપણમાં અશક્તિ અને રોગના આશ્રિત બની જવાશે.

આપણા જીવનને ઉત્સવ બનાવવો હોય, જીવનની પ્રત્યેક પળને આનંદથી સભર કરવી હોય તો આપણે સમયનું આયોજન કરીએ, આપણા કામની વ્યવસ્થિત નોંધ કરીએ અને આયોજનયુક્ત કામ પતાવીએ તો શાંતિથી કામ થશે, કામ કરવાનો અને કર્યાનો આનંદ આવશે. કામ સારું અને સુઘડ થશે વળી સમય, શક્તિનો દુર્લભ નહિ થાય અને ઉપાર્જનમાં ફાયદો થશે. આર્થિક લાભ થાય એટલે આનંદ પ્રમોદ કરવાનો ઉત્સાહ જાગે, મન પ્રફુલ્લિત થઈ જાય.. ઘરના સભ્યોને પણ આપણા આનંદના સહભાગી બનાવી શકાય.

જ્યારે કામનું ભારણ વધી જાય, કંટાળો આવે કોઈ સમસ્યા ઉભી થાય ત્યારે ચિંતા કર્યા વગર થોડો વખત એકાંતમાં બેસી ચિંતન કરો, પરમાત્માને પ્રાર્થના કરો. મનને પ્રફુલ્લિત બનાવવાનો પ્રયત્ન કરો, વાતો અને વાતાવરણમાંથી હાસ્ય, આનંદ, હળવાશ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરો. બાળકો સાથે હસી, રમી, મજાક મસ્તી કરીને મનને હળવું બનાવી દો. નિર્દોષ આનંદમાંથી જીવન શક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકાશે. નવા વિચારો પ્રગટશે, સમસ્યાનું સમાધાન મળી રહેશે.

આનંદ, પ્રસન્નતા એ તો અંતરમાંથી ઉદ્ભવતી અલૌકિક વસ્તુ છે. આનંદ મેળવવા માટે નમ્રતાનો ગુણ અપનાવવો પડે. **આનંદના દિવ્ય સાગરમાં સહેલ કરવી હોય તો ક્રોધરૂપી અગ્નિને ઠારી દેવો પડે. દ્રેષને ત્યજી દેવો પડે, સમત્વનો ભાવ કેળવવો પડે.**

આનંદ મેળવવાનાં અનેક માર્ગો અને સાધનો છે ક્રુદ્ધરતનું સાનિધ્ય, સંતસમાગમ, સત્સંગ, સ્વાધ્યાય, વાંચન, બાળકોની સાથે નિર્દોષ રમત, સેવાકાર્ય પોતાને ગમતી હોખી, રચનાત્મક પ્રવૃત્તિ વિગેરે વિગેરે.

ગૃહ જીવનનો આનંદ માણતાં પણ શીખવું જોઈએ. ગૃહસ્થ જીવનમાં નોકરી - ધંધાને વ્યવસાયને સ્થાન ન આપો, સમય ન આપો તેમજ નોકરી ધંધા, વ્યવસાયમાં ઘરની વાતોને,

સ્થાન અને સમય ન આપો. બંનેને પોતપોતાના સ્થાન પર જ વ્યાય આપો, સમય આપો. સરળ બનીને, સમતાભાવ કેળવીએ તો આનંદનું વાતાવરણ સજાવી શકાશે.

(૯) શાંતિની જ્યોત જલતી રાખીએ....

અંક-૫૪

ડિસેમ્બર - ૦૯

મારી મુલાકાતે આવતી મોટાભાગની વ્યક્તિઓની માનસિક સ્થિતિ કથળેલી હોય છે. અશાંતિ, અનિદ્રા અને ચિંતાની ચિનગારી સદાય મનમાં પ્રજ્જ્વળતી જ રહે છે. આમ જોવા જઈએ તો વિશ્વમાં બધે જ સંઘર્ષ અને અશાંતિ છે. સામાન્ય વ્યક્તિને થાય કે આપણે શું કરી શકીએ ?

આપણા સંઘર્ષ અને અશાંત પરિસ્થિતિમાં આપણે ઈશ્વરને - ઈષ્ટદેવને યાદ રાખીએ, આપણી સાથે જ રાખીએ તો ઈશ્વર આપણી સાથે રહેશે જ. આપણી એકલતામાં, નિર્બળતામાં જો ઈશ્વરનું બળ, ઈશ્વરની હાજરી ભેળવીએ તો આપણને સદિયારો મળશે, બળ મળશે, આપણે જો ઈશ્વરના પક્ષે રહીએ તો પાંડવોની જેમ આપણી લઘુમતી હોવા છતાં આપણો પક્ષ વધુ મજબૂત બની જશે. ઈશ્વરનો સાથ લેવાથી આપણી અંદર શાંતિની પ્રતિષ્ઠા આપોઆપ જ થવા લાગશે.

આપણી સાથે અને આપણી અંદર રહેલા પરમતત્ત્વની ચેતનાનો અનુભવ જ્યારે આપણે કરતાં જઈએ છીએ ત્યારે તેની સર્વ વ્યાપકતાનો, સર્વશક્તિનો મંગલકારી અનુભવ આપણને થતો જ રહે છે. પરમાત્માની ઈચ્છામાં જ આપણી ઈચ્છા સમાવિષ્ટ થઈ જવાથી આપણે હળવાશ અને શાંતિ અનુભવી શકીશું.

સૂર્યોદય થતાં અંધકાર ઓગળી જાય છે તેમ પરમાત્માની શક્તિનો આવિર્ભાવ સમગ્ર અસ્તિત્વમાં અનુભવાતાં અશાંતિ, ચિંતારૂપી અંધકાર, ધુમ્મસ વિદાય થઈ જાય છે. શાંતિનો ઉજાસ તો દરેક માનવીમાં હોય છે જ. આપણી કથળેલી વિકૃત માનસિક પરિસ્થિતિ જ અશાંતિ જન્માવે છે. આપણી અંદર રહેલી શાંતિના ઉજાસની વાટને સંકોરવાની જરૂર છે, વિકૃતિના આવરણો દૂર કરવાની જરૂર છે. આપણી અંદર શાંતિની જ્યોત સદાય જલતી રાખવા માટે આપણે આટલું તો અવશ્ય કરીએ જ.

૧. આપણા આંતરબાહ્ય જગતમાં પરમાત્માની હાજરી છે જ તેવી શ્રદ્ધા અને આત્મવિશ્વાસ કેળવીએ.
૨. આપણા અણુએ અણુમાં - સમસ્ત અસ્તિત્વમાં પરમના દિવ્ય તેજની અનુભૂતિ કરીએ.
૩. આપણે રાગદ્વેષને દૂર રાખીને પરમની સૃષ્ટિના જડચેતન સર્જનને નિર્દોષ પ્રેમથી નવાજીએ, આધ્યાત્મિક વિકાસ અને આત્મશાંતિ માટે પ્રેમપૂર્ણ ભાવ અતિ આવશ્યક છે.
૪. નિયમિત ઉપાસના, પ્રાર્થના, ધ્યાન, સત્સંગ અને સ્વાધ્યાયનો નિયમ કેળવીએ.
૫. અણધારી, અણકલ્પેલી પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય ત્યારે શાંતિપૂર્વક સમસ્યાને સુલઝાવવાનો પ્રયત્ન કરીએ. ઈશ્વરીય આદેશ - અંતરાત્માના અવાજને અનુસરીએ.

ઈશ્વરીય પ્રકાશની સાથે જ સમસ્યારૂપ અંધકાર ઓગળી જશે.

૬. સગાં, સ્નેહી, મિત્રો સાથે આત્મીયતાથી વ્યવહાર કરીએ. આપણા પ્રેમ અને લાગણીનો પ્રતિસાદ મળશે જ.

૭. ઈશ્વરની ઈચ્છાને જ સર્વોપરી સમજી સમસ્યાઓના ઝંઝાવાતને શાંતિથી પડકારીએ જેનાથી આપણામાં વિનમ્રતા અને શુદ્ધતા વધશે. આધ્યાત્મિક શક્તિ સમૃદ્ધ થશે.

(૧૦) સબળ અને સફળ બનવા માટે સંઘર્ષ જરૂરી છે

અંક-૫૫

જાન્યુઆરી - ૨૦૦૮

આપણું જીવન ઉત્તમ રીતે જીવવું એ આપણો અધિકાર છે. પરમાત્માએ અર્પેલું આ માનવજીવન પ્રેમ અને પ્રસન્નતા પ્રસરાવવા માટે છે. આપણે આપણા આ અધિકારને આપણી ફરજને સમજીએ છીએ, ખરા ? જાણીએ છીએ ખરા ? તેનો યોગ્ય ઉપયોગ કરીએ છીએ ખરા ?

જીવનયાત્રામાં આપણને માણસો તો અનેક મળે છે, પરંતુ આપણા મન ઉપર ઊંડી છાપ પાડનાર અમુક જૂજ માણસો જ હોય છે. ઉત્સાહ, આનંદ, નિડરતા, સ્વાભિમાન જેવા ઉમદા ગુણો તેમના વ્યક્તિત્વમાંથી નિખરતા જ રહે છે. તેમનો સહજ સહવાસ ચિરંતન યાદ મૂકી જાય છે.

આપણા હૈયામાં આનંદની, પ્રસન્નતાની ધારા વહેતી હોય તો જ આપણે અન્યને આનંદનું પાન કરાવી શકીએ છીએ. કોઈના કડવાશની નોંધ લીધા વગર આનંદ સાગર આપણી અંદર છલકાવા લાગશે ત્યારે જ આપણે સફળતાના શિખરો સર કરી શકીશું.

કેટલાક માણસોને રોદણાં રડવાની જ આદત હોય છે. તેમના જીવનમાં ફરિયાદો સતત ચાલુ જ હોય છે, અસંતોષનો અંધકાર સદાય વ્યાપેલો રહે છે. આનંદ, પ્રસન્નતા, આત્મવિશ્વાસનો ઉજાસ તેમના ભીતર પ્રવેશી શકતો જ નથી.

કેટલાક માણસો એવા હોય છે કે તેઓ જીવનના ઉદાર પાસાને જમા પાસામાં પલટાવવાની કળા જાણે છે.

તેઓ 'માઈનસમાં પ્લસ' ની ઉભી લીટી દોરવાનો પુરુષાર્થ કરે છે. મુસીબતોને મૂડી બનાવી દે છે. વિરોધ કે વિરોધીઓને ગણકારતા નથી, લક્ષમાં લેતા નથી. જુઓ, આપણી ક્ષતિઓ પણ તકો બની શકે છે. ક્ષતિયુક્ત અનેક સાહસિકોએ સફળતાના શિખરો સર કર્યા છે. ક્રિકેટવીર ચંદ્રશેખરજીનું હાથનું કાંડું ક્ષતિયુક્ત - લકવાગ્રસ્ત હતું છતાં પણ તેઓ સફળ સ્પીન બોલર બની શક્યા અને ક્રિકેટ ઈતિહાસમાં સ્થાન પામી શક્યા.

સબળ અને સફળ બનવા માટે સંઘર્ષ જરૂરી છે There is no gain without - pain. એમાં કોઈ બાંધછોડ કે નિરાશા ન ચાલે. કેટલીક વ્યક્તિઓનું જીવન અગવડોથી આરંભાય છે, અવરોધોને આંખીને, વળોટીને, સફળતા હાંસલ કરતાં જાય છે. ઘણી વખતે સુવિધાવાળી વ્યક્તિ પાછળ રહી જાય છે કે ફેંકાઈ જાય છે અને દુવિધાવાળી વ્યક્તિ

પુરુષાર્થના બળે આગળ વધી જાય છે.

વિરોધના વંટોળ વચ્ચે ઝઝૂમીને મેળવેલું વિજયનું મૂલ્ય વધારે હોય છે. સંઘર્ષથી મેળવેલ વિજયનો આનંદ અમૂલ્ય હોય છે. જીવનનો વિકાસ કરવો હોય તો આત્મબળ, આત્મસંયમ અને આત્મનિષ્ઠાની જરૂર છે. જીવનની શક્તિઓનો વિકાસ અંદરથી થાય છે. બહારના પરિબળો સાનુકૂળ ના હોય તો પણ મજબૂત મનોબળ અને ધ્યેય સિદ્ધિની ઘગશ માનવીને વિજયની વરમાળા પહેરાવે છે.

સ્વામી વિવેકાનંદનો એક સંદેશો મને યાદ આવે છે, જે આપણે હંમેશા યાદ રાખવો જોઈએ.

“જગત સાદ પાડે છે એવા સાહસિક આત્માઓને, જેઓ કોઈપણ વિરોધ, અવરોધને ગણતરીમાં લેવા તૈયાર નથી.” આ જગત આવા સાહસવીરોના સથવારે જ વિકાસ પામી શક્યું છે. સાહસના આત્માને તમારી અંદર જગાડવા એકાગ્ર થાઓ, એકાગ્રતામાં જ સમગ્ર શક્તિઓનું રહસ્ય છુપાયું છે, વળી સારી રીતે કામ કરવાના થોડા નિયમો આપણે શીખી લઈએ.

૧. કામમાં ચોકસાઈ.
૨. સચ્ચાઈ માટેનો અણીશુદ્ધ આગ્રહ.
૩. મુશ્કેલીઓમાં અઠંગ ધીરજ અને અબોડ આત્મવિશ્વાસ
૪. પરિણામ વિષે નચિંત.
૫. બનાવટ તરફનો અભાવ.
૬. સાથી સહકાર્યકર્તાઓ તરફ ઉદારતા.

(૧૧) સતત અભ્યાસથી નિપુણતા કેળવાય છે.

અંક-૫૬

ફેબ્રુઆરી - ૨૦૦૮

Practice makes a man perfect

સુખ, સમૃદ્ધિ અને સફળતાનું શિખર સર કરવા માટે જીવનમાં અભ્યાસની આદત પાડવી પડે. આપણે આપણા નિર્ધારિત ધ્યેયને વળગી રહીએ, સતત પુરુષાર્થ કરતા રહીએ, નિષ્ફળતાને ગણકાર્યા વગર, ઉત્સાહને ઓસરવા દીધા વગર ધ્યેયની દિશામાં આગળ વધતા જ રહીશું તો આપણામાં નૂતન શક્તિનો સંચાર થતો અનુભવાશે.

કોઈપણ વિષયમાં કે કામમાં મન લગાવીને દિલ દઈને ઊંડી દિલચશ્પી લગાવીને સતત અભ્યાસ કરવાથી તે વિષયમાં તે કામમાં પારંગત થઈ જવાય છે. દા.ત. રોટલી વણવાનું શીખતી દીકરીને શરૂઆતમાં બહુ જ મુશ્કેલી પડે છે, કંટાળો આવે છે પરંતુ રોજેરોજની પ્રેક્ટીસથી રોટલી બનાવવામાં પારંગતતા આવી જાય છે.

રીસર્ચ કરનાર વૈજ્ઞાનિક લેબોરેટરીમાં તેના કાર્યમાં સતત લાગ્યા રહેવાથી ધાર્યું ઉત્કૃષ્ટ પરિણામ મેળવી શકે છે. અભ્યાસમાં મગ્ન રહેનાર વ્યક્તિ જ જગતને લાભદાયી

કંઈક આપી જાય છે. ભાંખોડિયાભેર ચાલતા બાળકને શરૂ શરૂમાં ઉભા રહેવામાં ડગલા માંડવામાં કેટલો બધો શ્રમ પડે છે. સતત અભ્યાસથી તે સરળતાથી ઉભું રહી શકે છે, ચાલી શકે છે, અને દોડી શકે છે. સાચકલ ચલાવવી, લખવું, વાર્ષિક વગાડવું, ડાન્સ કરવો વિગેરે વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ શીખતી વખતે કઠિન લાગે છે પરંતુ સતત અભ્યાસથી તેમાં નિપુણતા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. ગાડી ચલાવનાર વ્યક્તિ કે ટાઈપિસ્ટ બીજા સાથે વાતો કરતાં હોય તો પણ તેમનું કામ વ્યવસ્થિત થતું રહે છે. વારંવારના એકના એક અભ્યાસથી કામમાં નિપુણતા કેળવાતી જાય છે.

મારી પાસે મુલાકાતમાં આવનાર ઘણી વ્યક્તિઓને, પાન, મસાલા, તમાકુ, ગુટખા કે શરાબની આદત પડી ગઈ હોય છે. આ એક કુટેવ છે. સ્વાસ્થ્યને હાનિકર્તા છે. ઘણાંને આ કુટેવમાંથી છૂટવું પણ હોય છે. કુટેવ પાડવા માટે જેવી રીતે દરરોજ તેને પોષવી પડી, તેવી જ રીતે કુટેવ છોડીને સુટેવ પાડવા માટે, કુટેવની ચુંગાલમાંથી છૂટવા માટે પણ મનને મજબૂત કરવામાં સતત અભ્યાસની જરૂર પડે. મનને બીજી પ્રવૃત્તિમાં વાળવું પડે કુટેવ તરફ મન દોડે, તલપ લાગે ત્યારે મનને સમજાવવું પડે. આવા વ્યસની ભાઈ-બહેનોને હું ખિસ્સામાં કે પાસે ચણા, વરિયાળી કે ઘાણાદાળ મોંઢામાં રાખવા જણાવું છું. આમ કરવાથી કેટલાય ભાઈ-બહેનોની કુટેવો છૂટી ગઈ છે, અને શારીરિક, આર્થિક અને સામાજિક નુકસાનમાંથી બચી ગયા છે. દૃઢ મનોબળ, અભ્યાસ - પ્રેક્ટીસ અને વૈરાગ્યથી મનને જીતી શકાય છે. પરમનું શરણ અને નિયમિત પ્રાર્થનાથી પણ મનોબળ મજબૂત કરી શકાય છે.

જેણે મન જીત્યું તેણે જગ જીત્યું.

(૧૨) આત્મવિશ્વાસ જગાવીએ

અંક-૫૭

માર્ચ - ૨૦૦૮

મારી મુલાકાતે આવતા કેટલાય માણસો, યુવાનોના જીવનમાં વિવિધ સમસ્યાઓના કારણે નિરાશા, દીનતા, હીનતા વ્યાપી ગયેલી હોય છે. જીવનનો સૂરજ નિરાશાના, દીનતાના વાદળ નીચે ઢંકાઈ ગયો હોય છે. પ્રેરણા, હિંમત, હૈયાધારણ આપી આત્મવિશ્વાસ જગાડવાનો હું પ્રયત્ન કરું છું.

દીનતા, લાચારી, આત્મવિશ્વાસનો અભાવ, અસંતોષ આપણા વ્યક્તિત્વના સૂરજને સોળે કળાએ પ્રકાશવા દેતાં જ નથી. “હું થાકી ગયો છું, હારી ગયો છું, મારું શું થશે, મારો કોઈ ઉગારો નથી, ભગવાન બચાવે તો જ બચી શકાય.” આવા નિરાશાજનક ઉદ્ગારો એ દીનતાની નિશાની છે. આવી આપણી દીનતા દુનિયાનો તમાશો બની જાય છે.

દીનતાથી જીવન વણસી જાય છે. દુઃખની ગહનતા, માત્રા વધી જાય છે, શક્તિ ક્ષીણ થઈ જાય છે, હિંમત મરી જાય છે. કાર્યશક્તિ શૂન્ય બની જાય છે. દીનતાથી અંધ બનેલી આપણી દૃષ્ટિ જીવનમાં આવતી તકોને દેખી કે અપનાવી શકતી નથી. દીનતા આપણા સ્વાસ્થ્ય ઉપર અને કુટુંબ ઉપર પણ બૂરી અસર કરે છે.

દીનતામાંથી, નિરાશા-હતાશામાંથી ઉગરવાના કેટલાક ઉપાયો આપણે અપનાવીએ :-
 ૧. જીવનમાં ખોટી આશાઓ અપેક્ષાઓ રાખવી નહિ. આશાઓ અને અપેક્ષાઓ ન સંતોષાય ત્યારે મનમાં દુઃખ થાય છે, દ્રેષ - નિરાશા વ્યાપે છે. આપણી શક્તિ અનુસાર જ આશાઓ રાખવી, ઈચ્છાઓ કરવી, કામ કરવું, ફરજ નિભાવવી પરંતુ ફળની કે અવ્યકોઈ અપેક્ષા ન રાખવી.

૨. ભગવાને બક્ષેલી તન, મન ઘન અને સગાં સહોદરની ભેટનો પ્રેમથી સ્વીકાર કરીએ, તેનો યોગ્ય ઉપયોગ કરી તેમાંથી આનંદ લેતાં અને આનંદ માણતાં શીખીએ. પરમાત્માનો હરપળે આભાર માનીએ.

૩. આપણાં કરતાં પણ અનેક કમનસીબ માણસો હિંમતથી, આનંદથી જીવન જીવે છે. મારા પગમાં ચંપલ નથી એ દુઃખ કરતાં કોઈના કપાયેલા પગ, અપંગ દશા જોઈએ ત્યારે પરમાત્માનો આભાર માનવો કે મારી પાસે બે પગ તો ચાલવા માટે છે ને!

૪. ઘરતીની પથારીને આભનું ઓટણ કરીને ઘરબાર વગર જિંદગી જીવતા માણસોને જોઈએ ત્યારે આપણી એકાદ - બે રૂમના રહેઠાણ માટે પરમાત્માનો આભાર માનીએ. પાંચ હજારની કમાણીમાં પૂરું થતું ન હોય ત્યારે હજારો બેકાર માણસોનો વિચાર કરવાથી આપણી દીનતા, હતાશા ઓગળી જશે.

૫. જુઓ, આપણી અંદર કોઈપણ હાનિને લાભમાં પલટાવી દેવાની અજબ મન:શક્તિ બેઠેલી છે. આપણી આ શક્તિને જાગૃત કરવાની ઢંઢોળવાની જરૂર છે.

- દીનતાને હટાવવાનો એક ઉત્તમ રસ્તો છે

જાગો, ટકાર ખડા થઈ જાઓ, આળસને ખંખેરો, પરિસ્થિતિના પડકારને ઝીલી લો.

- અકળાયા વગર એની સામે ઝઝૂમો, યુદ્ધ કરો, સખત પરિશ્રમ કરો, મનને કામમાં જ પ્રવૃત્ત રાખો, નવી નવી જવાબદારી લો. સફળતાની ક્ષિતિજો વિસ્તરશે. દીનતા, નિરાશા ઓગળી જશે.

- દીનતા અપરિપક્વતાની નિશાની છે. આપણા દર્દ, જલન, આંસુનું પ્રદર્શન ન કરીએ :

આંસુને, વેદનાને, અંદર જ દફનાવી દઈએ. જીવનના ઝેરને અંદર જ પચાવી દઈએ.

૬. પરમેશ્વરનું શરણું સ્વીકારીએ. આપણી વેદના પરમાત્માને એકાંતમાં કહીએ, આંસુ સારીએ, મનનો ભાર હળવો કરીએ, પ્રાર્થના કરી પ્રેરણા મેળવીએ, સહાય કરવા વિનવીએ. પરમાત્મા સિવાય દુનિયાની કોઈ વ્યક્તિ આપણી તારણહાર બની શકતી નથી. પરમાત્મા મારી સાથે જ છે તે સત્યને સ્વીકારીને જીવનને આનંદથી, પ્રસન્નતાથી જીવીએ.

ૐ મા ૐ

પૂજ્ય રાજયોગી નરેન્દ્રજીનો વિદેશનો કાર્યચક્ર

યુ. કે. ઈંગ્લેન્ડ

તારીખ	વાર	સમય	સ્થળ	આયોજક	ટેલીફોન
૧૦-૫-૨૦૦૮	શનિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧	
૧૧-૫-૨૦૦૮	રવિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧	
૦૧-૬-૨૦૦૮	રવિવાર	૪ થી ૬	૯ ઓક્સીન સ્ટ્રીટ લેસ્ટર પ્રદીપ વડેરા	૦૧૧૬-૨૩૫૪૬૧૧	
૩૧-૫-૨૦૦૮	શનિવાર	૨ થી ૪	બ્રેડફોર્ડ	મણીબેન પટેલ	૦૧૨૭-૪૫૦૨૬૬૫
૦૭-૬-૨૦૦૮	શનિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	સુશીલાબેન પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯
૦૮-૬-૨૦૦૮	રવિવાર	૪ થી ૬	વેમ્બલી લંડન	સુશીલાબેન પોપટ	૦૨૦૮-૯૦૨૩૦૨૯

યુ. એસ. એ.

તારીખ	વાર	સમય	સ્થળ	આયોજક	ટેલીફોન
૧૭-૫-૨૦૦૮	શનિવાર	૪ થી ૬	યુનીયન સીટી	રતિલાલ મિસ્ત્રી	૦૨૦૧-૮૬૫૭૨૮૨
૧૮-૫-૨૦૦૮	રવિવાર	૪ થી ૬	ન્યુજર્સી	રતિલાલ મિસ્ત્રી	૦૨૦૧-૮૬૫૭૨૮૨
૨૧-૫-૨૦૦૮	બુધવાર		શેલ્બીવીલટેનીસી	બાલુભાઈ પટેલ	૦૯૩૧-૬૮૪૩૧૦૧
૨૪-૫-૨૦૦૮	શનિવાર	૪ થી ૬	બારીડજ ઈલીનોઈસ	શીલુભાઈ અગ્રવાલ	૦૬૩૦-૪૫૫૯૦૨૬
૨૫-૫-૨૦૦૮	રવિવાર	૪ થી ૬	બારીડજ ઈલીનોઈસ	શીલુભાઈ અગ્રવાલ	૦૬૩૦-૪૫૫૯૦૨૬

સમાચાર

ગુરુપૂર્ણિમા :- તા : ૧૮-૦૭-૦૮ શુક્રવાર સમય - સવારે ૧૦ થી ૨ સાંજે ૪ થી ૬

માનવતાદિન:- તા : ૦૭-૦૮-૦૮ રવિવાર સમય - સવારે ૧૦ થી ૨ સાંજે ૪ થી ૬

ઉત્સવ - ઉજવણી સ્થળ :- શ્રી દેશી લોહાણા વિદ્યાર્થી ભવન, વ્યાયામ શાળા પાછળ,
ફૂટબોલ ગ્રાઉન્ડ સામે, કાંકરીયા મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨.

નવરાત્રિ

તારીખ : ૩૦-૦૯-૦૮ મંગળવાર થી ૦૮-૧૦-૦૮ ગુરુવાર આસો નવરાત્રિ છે.

અનુષ્ઠાન તેમજ વિશિષ્ટ ઉપાસના કરતા ભાવિકોને પૂજ્યશ્રી આશીર્વાદ પાઠવે છે.

નિલોષા - પૂજ્યશ્રીનો કાર્યચક્ર બંધ રહેશે.

તા. ૨૮-૩-૨૦૦૮ શુક્રવારથી

તા. ૧૫-૬-૨૦૦૮ રવિવાર સુધી

નિલોષા - પૂજ્યશ્રીનો કાર્યચક્ર ચાલુ થશે.

તા. ૧૬-૬-૨૦૦૮ સોમવારથી